

Ευχαριστίες

Θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέπων καθηγητή μου κύριο Γρηγοριάδη, που σε όλη τη διάρκεια της διπλωματικής μου με βοήθησε με κάθε δυνατό τρόπο και ήταν πάντα πρόθυμος, τον κύριο Γυφτόπουλο για τις πολύτιμες συμβουλές του, και φυσικά την οικογένειά μου που με στήριξε σε αυτήν την απαιτητική πορεία.

Φ
Ε
Β
Ρ
Υ
Α
Ρ
Ι
Ο
Σ

2
0
2
1

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΝΤΟΥΠΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ Α.Μ. ar13622

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΓΥΦΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΒΟΥΤΣΙΝΑ Θ., ΜΑΡΔΑ Ν., ΜΙΧΑ Ε., ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ Α.

ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Το Α΄ Νεκροταφείο είναι το παλαιότερο νεκροταφείο της Αθήνας και χρονολογείται από την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Από ιστορική και καλλιτεχνική άποψη θεωρείται σήμα κατατεθέν της πρωτεύουσας, καθώς στα μνημεία του συνοψίζεται η ιστορία της νεότερης Ελλάδας και τιμώνται πρόσωπα που πρωτοστάτησαν στο δημόσιο βίο της. Αποκαλείται ως "Υπαίθρια γλυπτοθήκη" και τα μνημεία του κοσμούνται με τα δημιουργήματα καλλιτεχνών που καθόρισαν την νεοελληνική τέχνη σε άμεση διασύνδεση με την ανάπτυξη της νέας πρωτεύουσας, ως κέντρο του οθωνικού κράτους.

Η τοποθεσία του απαντάται στο Δήμο Αθηναίων, στην περιοχή νοτιοδυτικά του Καλλιμαρμάρου, δηλαδή πίσω από το λόφο του Αρδηττού στο Μετς. Εκεί βρισκόταν το παλαιότερο νεκροταφείο, αυτό του Αγίου Λαζάρου. Από όλους τους συμβολισμούς που μπορεί να έχει η επιλογή της συγκεκριμένης τοποθεσίας ο πιο καθοριστικός για τη λειτουργία του Α΄ Νεκροταφείου, αφορά στη σχέση του με τα πρώην ανάκτορα του βασιλιά, νυν Βουλή των Ελλήνων, δηλαδή το γεγονός ότι βρισκόταν πίσω από το κέντρο εξουσίας και ουσιαστικά εκτός πόλης. Επιπλέον, καθορίζεται από τη εγγύτητά του με τον Ιλισό ποταμό σε νόμιμη απόσταση από την κατοικημένη περιοχή και σε τόπο καλά αεριζόμενο, για να προστατευτεί από τις πλημμύρες και να εξασφαλίσει την τήρηση των προβλεπόμενων όρων υγιεινής.

Το νεκροταφείο αναπτυσσόταν παράλληλα με την Αθήνα, απέκτησε γρήγορα πολλά γλυπτά και ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα συγκαταλεγόταν στα αξιοθέατα της πόλης. Στο τέλος του αιώνα είχε εξελιχθεί τόσο πολύ, ώστε ο τότε δήμαρχος Λάμπρος Καλλιφρονάς το θεωρούσε ιστορικό μνημείο.

Από το 1933 προστατεύεται με ειδική ρύθμιση του νόμου " για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς", βάσει του οποίου προστατεύονται αυτόματα όλα τα έργα που έχουν συμπληρώσει 100 χρόνια ζωής. Ως νεκροταφείο με ιστορική και καλλιτεχνική αξία, προστατεύεται από το ευρωπαϊκό δίκτυο Association of Significant Cemeteries in Europe (ASCE), στο οποίο συμμετέχει και ο δήμος Αθηναίων. Σκοπός του δικτύου είναι να προωθήσει τα ευρωπαϊκά νεκροταφεία ως σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά, να συνεργαστεί για την προστασία τους και διεγείροντας το ενδιαφέρον των πολιτών, να τους ενημερώνει για την αξία των σημαντικών νεκροταφείων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Παρ' όλα αυτά, το ενδιαφέρον του κοινού απέναντι στο νεκροταφείο ως δημόσιος χώρος και χώρος υψηλής πολιτιστικής αξίας είχε ήδη, από τα τέλη του 19ου αιώνα, περιοριστεί αρκετά, σύμφωνα με τη μαρτυρία του Δημητρίου Βικέλα το 1893. Από τη δεκαετία του '30 και έπειτα θεωρείται παραμελημένο και το επισκέπτονται "μονάχα λίγοι μετρημένοι άνθρωποι". Το περιοδικό *Φραγγέλιον* το 1929 χαρακτηριστικά αναφέρει: " Κι αυτοί οι ξακουστοί γλύπται κι αρχιτέκτονες ακόμα έχουνε τέλεια άγνοια του νεκροταφείου μας".

Η σύγχρονη αστική κοινωνία αντιμετωπίζει μια σειρά κοινωνικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών ζητημάτων σχετικών με τη στάση των ανθρώπων απέναντι στο θάνατο. Ιστορικά, το νεκροταφείο υπήρξε ο χώρος αποτύπωσης αυτών των συλλογισμών. Στη νέα τεχνοκρατική άποψη το κοιμητήριο δε θεωρείται πλέον ιερός τόπος και μαρτύριο μνήμης αλλά μια μεγάλη εγκατάσταση του δημοσίου. Σήμερα παρατηρείται:

- Απωθητική διάθεση των πολιτών.
- Εγκατάλειψη κάθε φιλοσοφικής προσέγγισης πάνω στο θέμα του θανάτου.

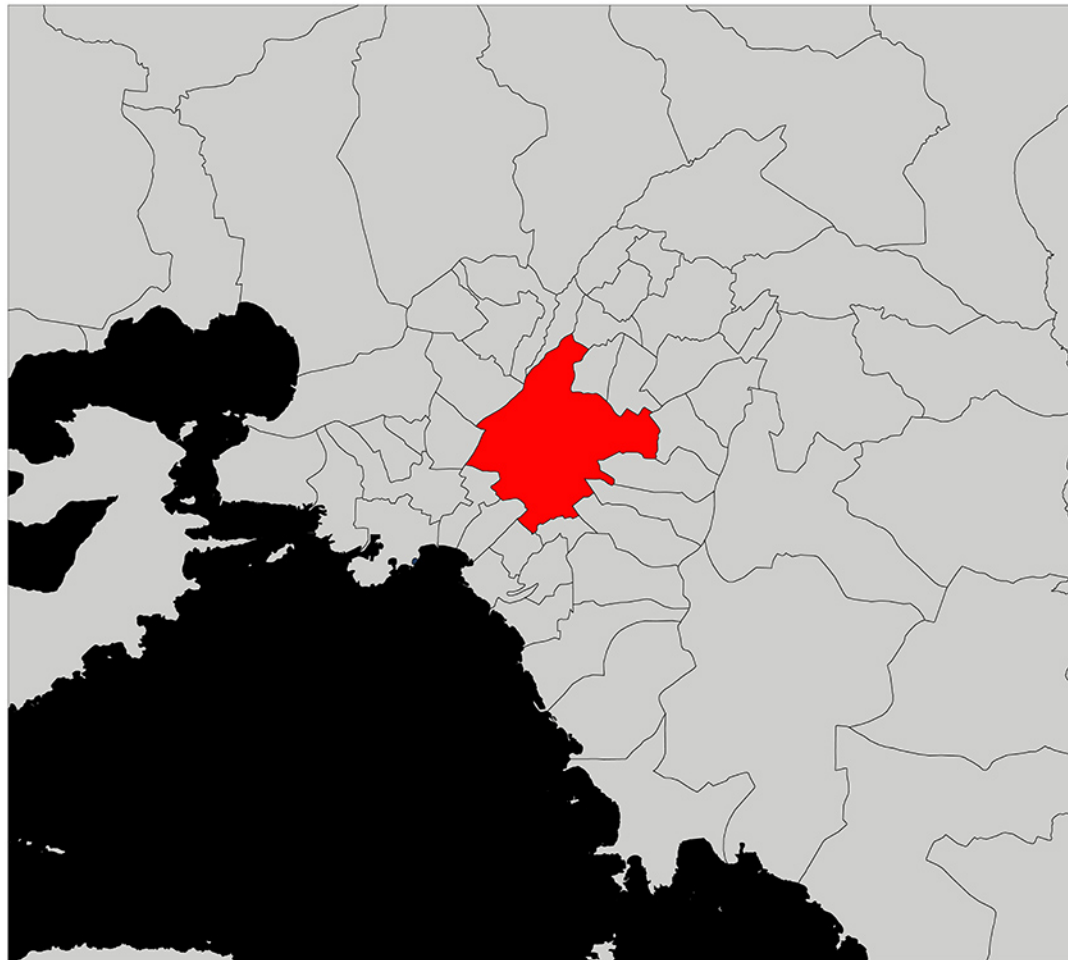

Το ενδιαφέρον για το Α΄ Νεκροταφείο σε συνδυασμό με τους παραπάνω προβληματισμούς, οδήγησαν στην εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας, η οποία θέτει ως στόχο την αναβάθμιση του χώρου των νεκρών ώστε να καταλάβει τη θέση και το ρόλο που του αξίζει μέσα στην πόλη και να προσδιορίζεται πλέον ως κοιμητήριο εντός πόλης --> Νεκρόπολις.

Πιο αναλυτικά οι επιθυμητοί στόχοι είναι:

- Επαναπροσδιορισμός του Νεκροταφείου υπερτοπικά ως σήμα κατατεθέν της πρωτεύουσας.
- Ανάδειξη της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής αξίας του, ως υπαίθρια και κλειστή γλυπτοθήκη.
- Διαμόρφωσή του ως έναν τόπο πιο προσιτό απέναντι σε επισκέπτες πέραν αυτών των θανόντων.
- Διατήρηση και ανάδειξη της ιερότητας του χώρου.
- Ανάδειξή του ως θύλακα πρασίνου μέσα στην πόλη.

ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ - ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:150000

ΕΓΓΥΗΤΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

αδόμητο
δομημένο

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:10000

ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ

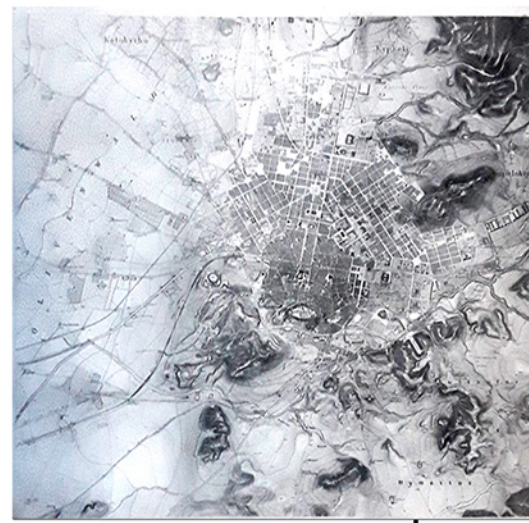
Χάρτης της γεωγραφικής Υπηρεσίας του Γαλικού Επιτελείου Στρατού

Πηγή: Μπίρης, Αι Αθήναι, 1999, σελ. 100

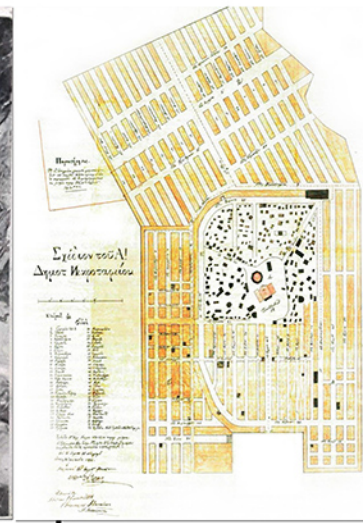
Τοπογραφικό σχέδιο του Εμμ. Καλλέργη, όπου υποδεικνύεται η συνύπαρξη πέντε διαφορετικών δογμάτων

Πηγή: Μπίρης, Αι Αθήναι, 1999, σελ. 112

Τοπογραφικός χάρτης του Kaupert, Το νεκραφείο παρουσιάζει μόνο μια μικρή στοιχειώδη επέκταση, ανάλογη με την επέκταση της ίδιας της πόλης.

Πηγή: Μπίρης, Αι Αθήναι, 1999, σελ. 224

Χάρτης του Α' Κοιμητηρίου του 1896, επί δημαρχίας Λ. Καλλιφρονά

Πηγή: Καρδαμίτση, 2017, Το Α' Κοιμητήριο της Αθήνας

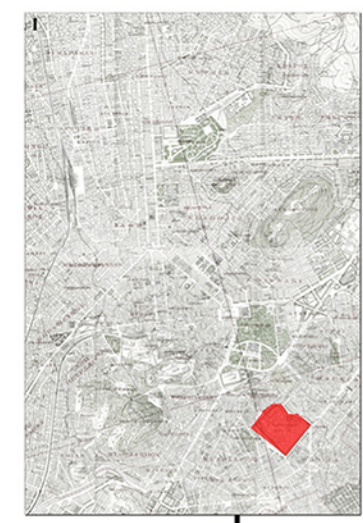

Η περιοχή του Κοιμητηρίου παραμένει οικιστικά κενή

Το κοιμητήριο περικλείεται σταδιακά από τον αστικό ιστό

Πηγή: Μπίρης, Αι Αθήναι, 1999, σελ. 323

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί η απεικόνιση των οικοδομικών τετραγώνων εντός του Κοιμητηρίου

1837

1854

1860

1890

1896

1908

1930

1950

Ίδρυση του Α' Νεκροταφείου Αθηνών

Σχέση χώρου νεκρών με χώρο οικισμού

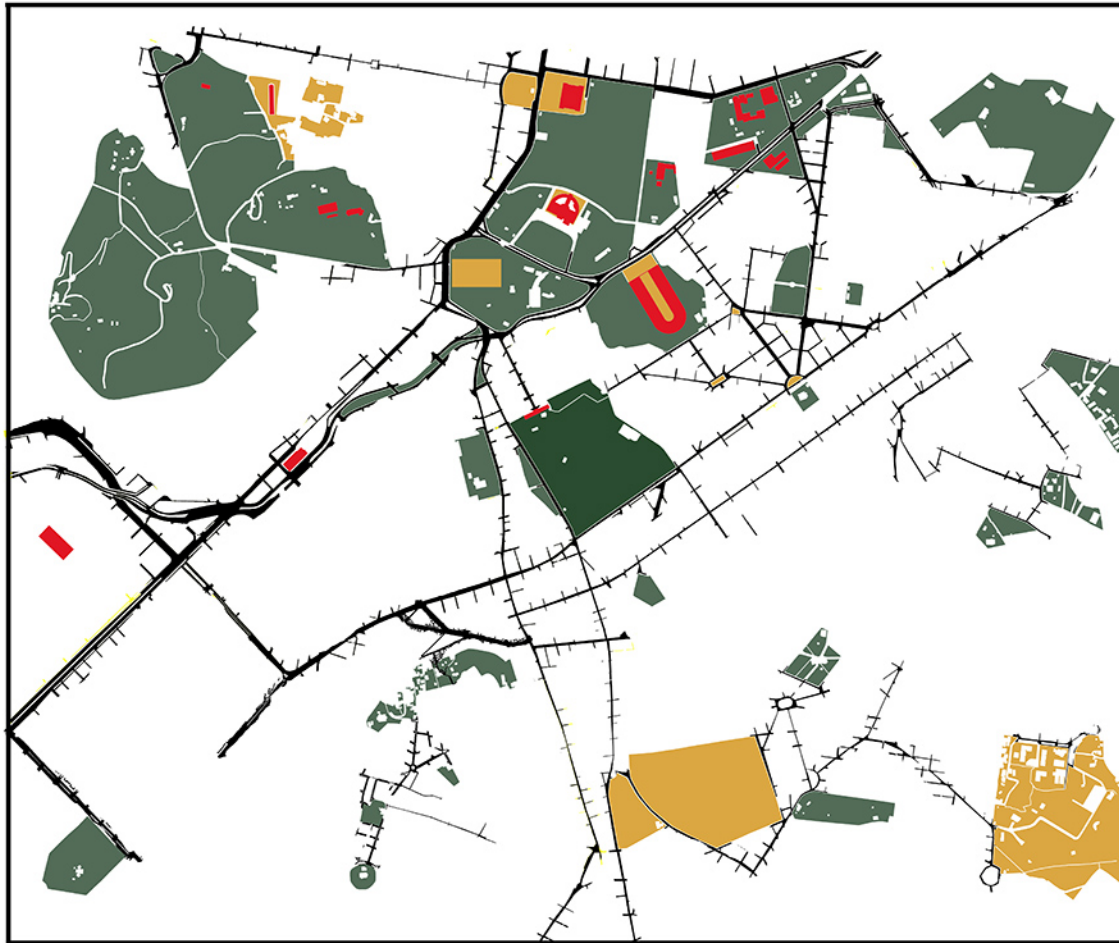

Βαθμός συμφιλώσης ζωής και θανάτου

Όμως στην προκειμένη περίπτωση η μεταπολεμική εξέλιξη και ανάπτυξη της πόλης μετέτρεψε το νεκροταφείο σε εσωτερικό - κεντρικό θύλακα πρασίνου

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

- ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
- ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ - ΠΛΑΤΕΙΣ
- ΤΟΠΟΣΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:10000

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:1500

- 1 Λόφος Λαμπράκη
- 2 Πάρκο Πνυταγόρα
- 3 Πάρκο Μενεκράτους
- 4 Άλσος Λογγίνου

Το Α' Νεκροταφείο Αθηνών πέρα από τη φύτευση στο εσωτερικό του, περιβάλλεται από χώρους πρασίνου και βρίσκεται σε μεγαλύτερη εγγύτητα με το άλσος Λογγίνου, το οποίο εντοπίζεται στο βορειοανατολικό όριό του, με την πύλη Α' και την πύλη Γ' εκατέρωθέν του.

ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ

Το τοπίο του χώρου ταφής μπορεί να λειτουργήσει συμβολικά ούτως ώστε να:

- Προετοιμάσει ψυχολογικά τον επισκέπτη για τον τελικό αποχωρισμό.
- Υποδείξει τη χωρική ιερότητα.
- Προσδώσει στο χώρο τη διάσταση της μνήμης.
- Φέρει τον επισκέπτη σε κατάσταση έντονης περισυλλογής.
- Φέρει σε συναίσθηση της ματαιότητας της ζωής.
- Αναζωογονήσει τη διάθεση φιλοσοφικής τοποθέτησης για το θάνατο.
- Φέρει σε μια κατάσταση επανεκτίμησης της ζωής.
- Συντελέσει στη διάκριση των πραγματικών αγαθών.

Οι ψυχικές και διανοητικές αυτές διεργασίες διευκολύνονται σε χώρους που βοηθούν τη συναισθηματική χαλάρωση και τη γαλήνη του νου, τονίζοντας τη φυσικότητα και την απλότητα του γεγονότος του θανάτου μέσα στον κύκλο της ζωής. Τα γαλήνια τοπία που θυμίζουν κήπους χλοερούς, οι απαλές καμπύλες του εδάφους, οι ενδιαφέρουσες οπτικές φυγές, οι κατάλληλες επιλογές στις φυτεύσεις, όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με την τέχνη συνθέτουν ένα ήρεμο τοπίο που αποφορτίζει τον επισκέπτη και έρχεται σε αντιπαράθεση με την πυκνοκατοικημένη πόλη.

Πέρα όμως από την σημειολογική λειτουργία, η παρουσία ή η απουσία δέντρων ή θάμνων ή ανθών μπορούν να χρησιμεύσουν ως στοιχεία:

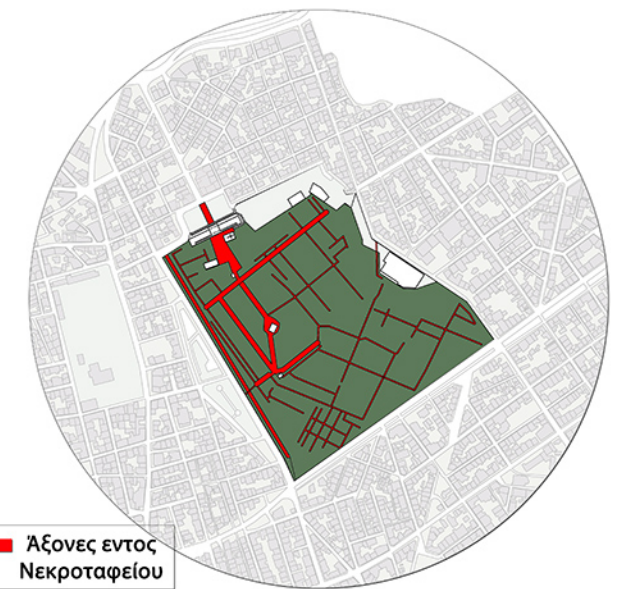
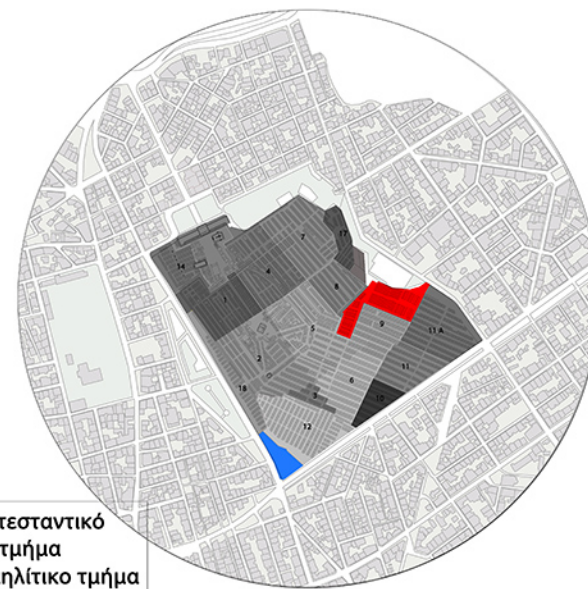
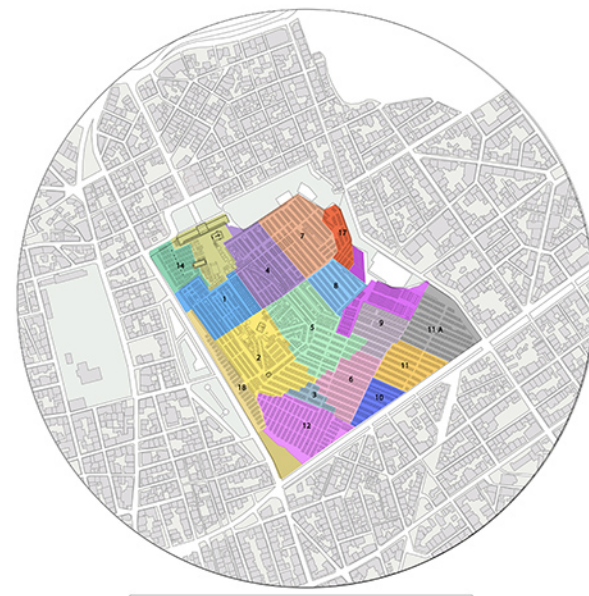
- Οριοθέτησης : Ψηλά κυπαρίσσια τα οποία δημιουργούν ένα σκληρό όριο σε σχέση με την πόλη.
- Πλήρωσης
- Σύνδεσης
- Σήμανσης
- Χαρακτηρισμού
- Απαγόρευσης
- Τονισμού
- Προστασίας
- Προβολής
- Απόκρυψης
- Οργάνωσης
- Αισθητικής βελτίωσης

Μέχρι πρόσφατα, δηλαδή μερικά χρόνια πριν από τη δημοσίευση της νομοθεσίας που καθορίζει αναλυτικά τις επιτρεπόμενες θέσεις ίδρυσης των νεκροταφείων - τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στην επαρχία - η χωροθέτηση γινόταν ενστικτωδώς για λόγους τόσο πρακτικούς όσο και συναισθηματικούς, στα όρια της πόλης ή του οικισμού.

Με το πέρασμα των χρόνων, η φυσιολογική επέκταση των ορίων της πόλης και κατόπιν μεταπολεμικά η εκρηκτική ανάπτυξή τους, οδήγησε στο δυσάρεστο φαινόμενο της εγκόλπωσης των κοιμητηρίων στον αστικό ιστό. Έτσι, ενώ στις επαρχίες το νεκροταφείο εξακολουθεί να λειτουργεί σε προνομιακές τοποθεσίες, με πανοραμικές θέες όπου η επίσκεψη προκαλεί την περισυλλογή, την προσέγγιση μέσω της φύσης στο θείο, στις μεγαλουπόλεις αποτελεί εστία ρύπανσης, οπτικής ενόχλησης, αλλά και επιβάρυνσης του πολεοδομικού ιστού. Η πόλη των νεκρών με την πόλη των ζωντανών συνυπάρχουν σε μεγάλη ένταση και η κίνηση του δρόμου τα περιβάλλει μαζί με επιχειρήσεις, όχι απαραίτητα συσχετισμένες με την ύπαρξή του, κατοικίες και χώρους αναψυχής.

Η ψυχολογική επιβάρυνση, τόσο των επισκεπτών, όσο των περιοίκων και των περαστικών είναι μεγάλη. Κατά μήκος του βασικού άξονα προσέγγισης και στη γειτονιά του κοιμητηρίου αναπτύσσονται δραστηριότητες που αφορούν το εμπόριο που τροφοδοτείται από τη διαδικασία της κηδείας, της ταφής και του μνημόσυνου, όπως εργαστήρια τεχνιτών μαρμάρου, γραφεία τελετών, ανθοπωλεία, καταστήματα με κεριά, και το κυλικείο, τόπος συνεύρεσης των πενθούντων, με αποτέλεσμα να διαταράσσεται η ιερότητα του χώρου.

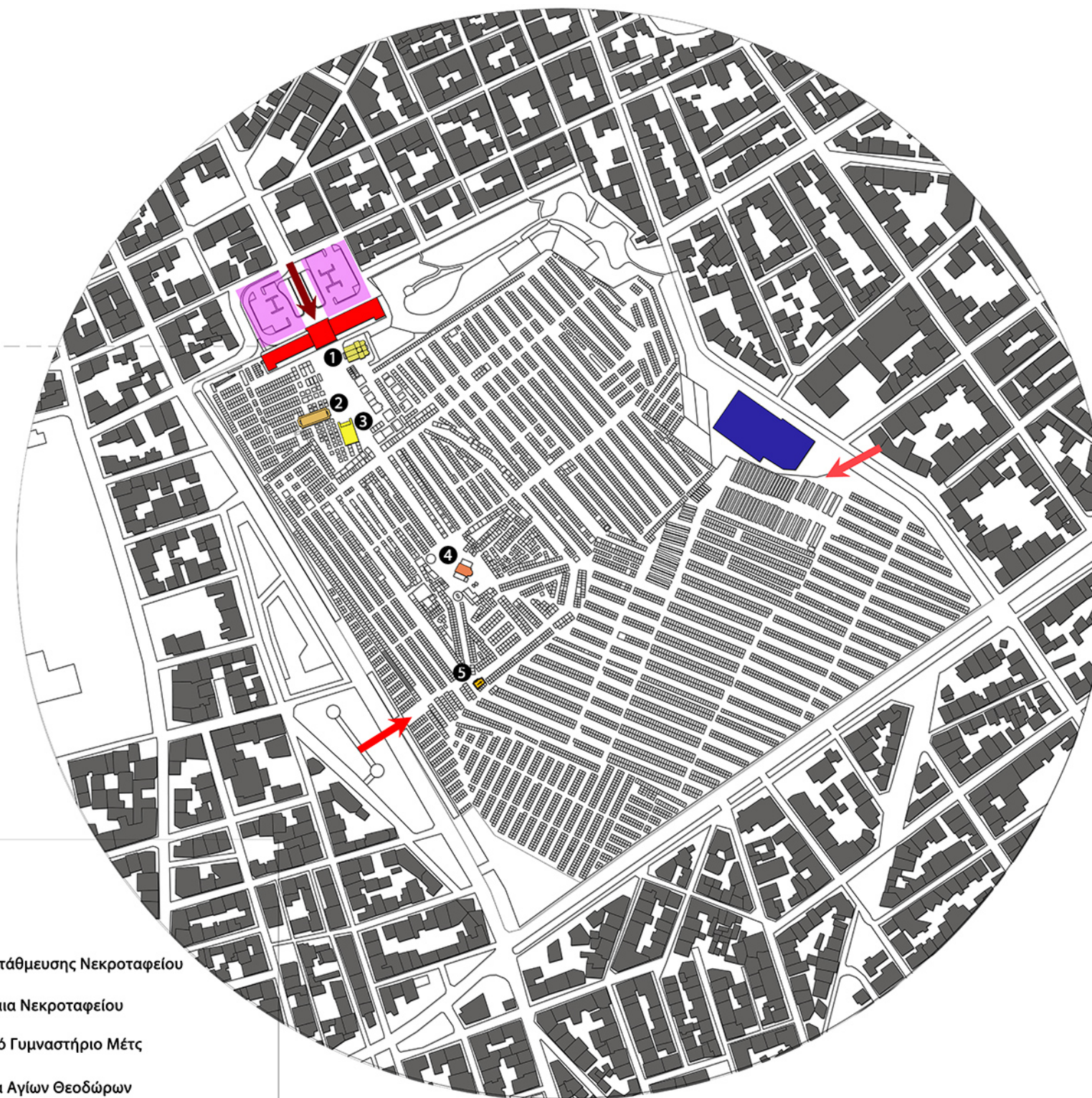
Η λειτουργία καθίσταται δυσχερής, αφού η προσέγγισή του γίνεται μέσα από επιβαρυμένα κυκλοφοριακά σημεία της πόλης συντελώντας και το ίδιο στην αύξηση του φόρτου των κηδεύσεων.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ - ΝΑΟΙ

- 1 Γραφείο Νεκρόρων
- 2 Γραφείο Ιερέων
- 3 Ψυκτικός θάλαμος
- 4 Χώρος προετοιμασίας
- 5 Χώροι αναμονής
- 6 Αναψυκτήριο
- 7 Αίθουσα πολιτικής τελετής
- 8 Χώρος αποθήκευσης
- 9 Γραφείο φυλάκων
- 10 Οστεοφυλάκιο
- 11 Γραφείο μηχανικού
- 12 Γραφεία Κληρικών
- 13 Παλαιό Οστεοφυλάκιο

- Πύλη Α
- Πύλη Β
- Πύλη Γ
- Χώρος στάθμευσης Νεκροταφείου
- Προπύλαια Νεκροταφείου
- Δημοτικό Γυμναστήριο Μέτς
- 1 Εκκλησία Αγίων Θεοδώρων
- 2 Παλαιό Οστεοφυλάκιο
- 3 Μαυσωλείο πεσόντων εν πολέμω αξιωματικών
- 4 Εκκλησία Αγίου Λαζάρου
- 5 Παρεκκλήσι Αγίου Καρόλου

Η εκκλησία του Αγίου Λαζάρου αποτέλεσε τον αρχικό πυρήνα του Νεκροταφείου καθώς και των συνεχών επεκτάσεων του, οι ταφές γίνονταν διάσπαρτα γύρω από το ναύδριο.

Επί δημαρχίας Γ. Σκουφού, γίνεται η σχεδιαγράφηση των οδών με δεντροφύτευση, η κατασκευή δύο μικρών δεξαμενών και η διάνοιξη φρεάτων για να ποτίζονται τα δέντρα, η κατασκευή νέας σιδερένιας πύλης του περιβόλου και φυλακίων.

Ανέγερση της εκκλησίας των Αγίων Θεοδώρων από τον Αρμόδιο Βλάχο.

Ανέγερση οστεοφυλακίου και παρεκκλησίου Αγίου Καρόλου από τον Εμμανουήλ Λαζαρίδη.

1837
Ίδρυση

1840

Ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Λαζάρου, μια μονόκλιτη βασιλική.

1857

1896

Δημιουργία του πρώτου γενικού τοπογραφικού του Νεκροταφείου

1899

1906

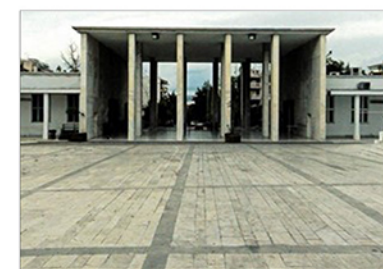
Πρώτο γενικό τοπογραφικό με νέες εκτάσεις και την εκκλησία των Αγίων Θεοδώρων.

1916

Ενταξη ισραηλίτικου τμήματος

1928

1939

Τελική διαμόρφωση του συγκροτήματος των προπυλαίων τις εισόδου και των κτηρίων της υπηρεσίας, σε σχέδια του Άρη Κωνσταντινίδη και του διευθυντή του Αρχιτεκτονικού Τμήματος του Δήμου Αθηναίων, Ανδρέα Πλουμιστού.

Σήμερα

1. ΕΠΙΤΑΦΙΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Επιτάφια στήλη της οικογένειας των Μπενιζιδίου

Επιτάφια στήλη της οικογένειας Ανδρόπουλου, έργο του γλύπτη Ιακώβου Μολακάτση

2. ΤΟ ΠΕΝΘΟΥΝ ΠΝΕΥΜΑ Η Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ

Μνημείο του Ιωάννη Λεμνιάση, έργο του γλύπτη Νικόλαου Γεωργιάδη (1940)

Μνημείο της οικογένειας Περ. Διαμαντιδάκη, έργο του γλύπτη Νικόλαου Στεργίου (1917)

3. ΝΑΪΣΚΟΜΟΡΦΑ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ναϊσκόμορφο μνημείο του Ερρίκου Σλήμαν, έργο του αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσάλλερ και του γλύπτη Γεωργίου Ξανθή

Ναϊσκόμορφο μνημείο της οικογένειας Κορνάλιου και Ιωάννου Αλθανόπουλου

3Α. Ο ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΛΥΣΙΚΡΑΤΕΙΟΥ

Μνημείο της οικογένειας Κωνσταντίνου Καραπάνου

→ Δημιούργημα της ελληνικής αρχαιότητας (ξανάνθησε μετά την ανακάλυψη του αρχαίου νεκροταφείου του Κεραμεικού)

→ Επιτάφιος ανθεμιτές στήλες
→ Σταυρός
→ Αέτωμα
→ Προτομή

→ Σύνδεση αρχαίας με νεότερη Ελλάδα

→ Θεματολογία δυτικού πολιτισμού
→ Ταφικά μνημεία των ρωμαϊκών χρόνων
→ Τον ταφικό αυτό τύπο επανέφερε ο Βαυαρός γλύπτης Ζίγκελ

→ Υποκατηγορία του μπορεί να θεωρηθεί και η κλαίουσα γυναίκα μορφή πάνω στον τάφο

→ Έχουν ως πρότυπο μικρούς ναούς με μπαρόκ στοιχεία
→ Επίδραση από τα επιτύμβια μνημεία του Κεραμεικού και το ναό της Αθηνάς Νίκης

→ Μουσουλίου του Ερρίκου Σλήμαν: αντίγραφο αμφιρόστουλου δωρικού ναού υπερυψωμένο σε βάθρο

→ Μιμείται το μνημείο του Λυσικράτους
→ Μόνο το μνημείο του Κωνσταντίνου Καραπάνου
→ Συναντάται και σε άλλα νεκροταφεία της χώρας

4. ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΙ

Ταφικές Μάρμακες της οικογένειας Ιωάννου Αιμιλίου, έργο του γλύπτη Γρ. Ζευγιάδη

Σαρκοφάγος του Ζανή Βούρου

5. ΤΕΦΡΟΔΟΧΕΣ

Τεφροδόχος του Παύλου Κουντουριώτη

Τεφροδόχος της Μαρίας Καισαρίας Ρώμα, έργο του γλύπτη Γεωργίου Βρούτου

6. ΜΝΗΜΕΙΑ ΜΕ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σφίγγα στο μνημείο της οικογένειας Χρήστου Κωσταπούλου

Οβελίσκος, στο μνημείο της οικογένειας Δημητρίου Μπότσαρη

7. ΟΛΟΣΩΜΕΣ ΓΛΥΠΤΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

Γυναίκα μορφή που απεικονίζει την Πισση, στο μνημείο της οικογένειας Αρετουσίλη Πάνου, έργο του γλύπτη Γεωργίου Βρούτου (1881)

Γυναίκα μορφή που απεικονίζει την Επιστήμη, στο μνημείο του Αντωνίου Παπαδόκη, έργο του γλύπτη Γεωργίου Βρούτου (1881)

→ Εμπνευσμένες από την αρχαιότητα

→ Ξεφεύγουν από το αρχαιοπρεπές πρότυπο και ενστερνίζονται το μπαρόκ

→ Χρησιμοποιούνται ως επιτύμβια μνημεία που υποδηλώνουν τον τάφο

→ Ακολουθούν τη μορφή:
- αρχαίου αγγείου
- λυκίσκου
- οινόχοης

→ Ακολουθούν τη μορφή:
- αρχαίου αγγείου
- λυκίσκου
- οινόχοης

→ Η καύση είναι αντίθετη προς το ορθόδοξο δόγμα

→ Το στοιχείο αυτό παραμερίζεται και η χρήση του είναι συμβολική

→ Επιτύμβια στήλη με μορφή οβελίσκου

→ Σφίγγα

→ Μασταμπάς (αιγυπτιακό ταφικό μνημείο)

→ Απεικονίζουν είτε τον νεκρό
→ Είτε αλληγορικές μορφές π.χ. (Επιστήμη, Ελπίδα, Δικαιοσύνη)
→ Ψυχή με φτερά πεταλούδας

→ Επηρεασμένη από την art nouveau

→ "Η γυναίκα του Λώτ"

→ νεότερο κ αφαιρετικό έργο

→ Ολόσωμες μορφές από μέταλλο

→ Γενικά ο πιο διαδεδομένος τύπος μνημείου

8. ΞΑΠΛΩΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΡΦΗ

Η "Κοιμωμένη", Σοφία Αφεντάκη, στο μνημείο της ομώνυμης οικογένειας, έργο του γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά (1878)

Μνημείο της Μαρίας Δελιγιάννη, έργο του γλύπτη Ιωάννη Βιτσάρη (1885)

9. ΠΡΟΤΟΜΕΣ

Μνημείο της οικογένειας Αντωνίου Οργιάνη

Προτομή του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου

10. ΣΤΑΥΡΟΙ Α. ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΠΛΑΚΕΣ

Τάφος της οικογένειας Χοριλιάου Τρισκόση

Μνημείο της οικογένειας Σ. Αντίππα

10. ΣΤΑΥΡΟΙ Β. ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ

Μνημείο της οικογένειας Γεωργίου Μάνου

Μνημείο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου

→ Άλλοτε με συμβολική μορφή
→ Άλλοτε απεικονίζοντας το νεκρό
→ Ξαπλωμένη ή ημιξαπλωμένη μορφή σε σαρκοφάγο και σε ταφικό ανάκλιτρο

→ "Κοιμωμένη" του Χαλεπά
→ Γενικότερα "Κοιμωμένες":
- κλασικιστικά
- ρεαλιστικά
- θεματολογία εμπνευσμένη από το Ρομαντισμό

→ Εικονογραφικές προτομές νεκρών
→ Τοποθετημένες σε κολώνες ή στήλες πάνω στον τάφο
→ Κατασκευάζονται από την ίδρυση του νεκροταφείου μέχρι και σήμερα
→ Προτομή σε μορφή ανάγλυφου πορτρέτου

→ Σήμερα έχει αντικατασταθεί από την τυπωμένη φωτογραφία σε πορσελάνη

→ Όλα σχεδόν τα μνημεία εμπεριέχουν στη σύνθεσή τους
- το σταυρό
- και την επιτύμβια πλάκα
→ Τα νεότερα χρόνια τα μνήματα
- γίνονται απλούστερα
- λιγότερο πλούσια και επιβλητικά
- απλές και λιτές μορφές

→ Ο πλέον συνήθης τύπος μνήματος

→ Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου:
→ Κιβωτιόσημα ορθογώνια κτίσματα ενδεδυμένα με λευκό μάρμαρο αναγράφεται ο "οίκος" σε ψηλό στήθαιο

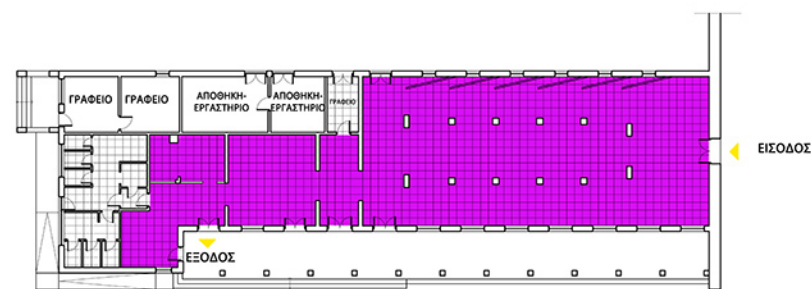
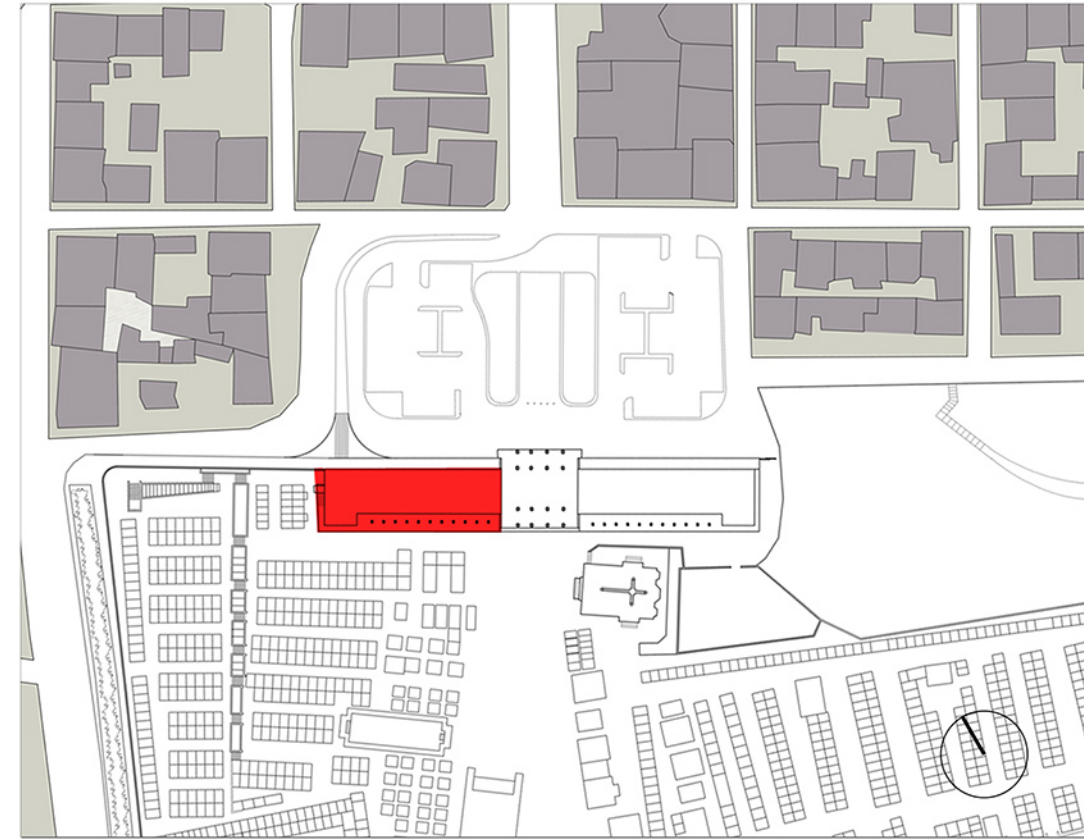
→ "Μοντερνίζον" ύφος

→ Εικαστικές συμβολικές απεικονίσεις των διακοσμητικών ρευμάτων της εποχής

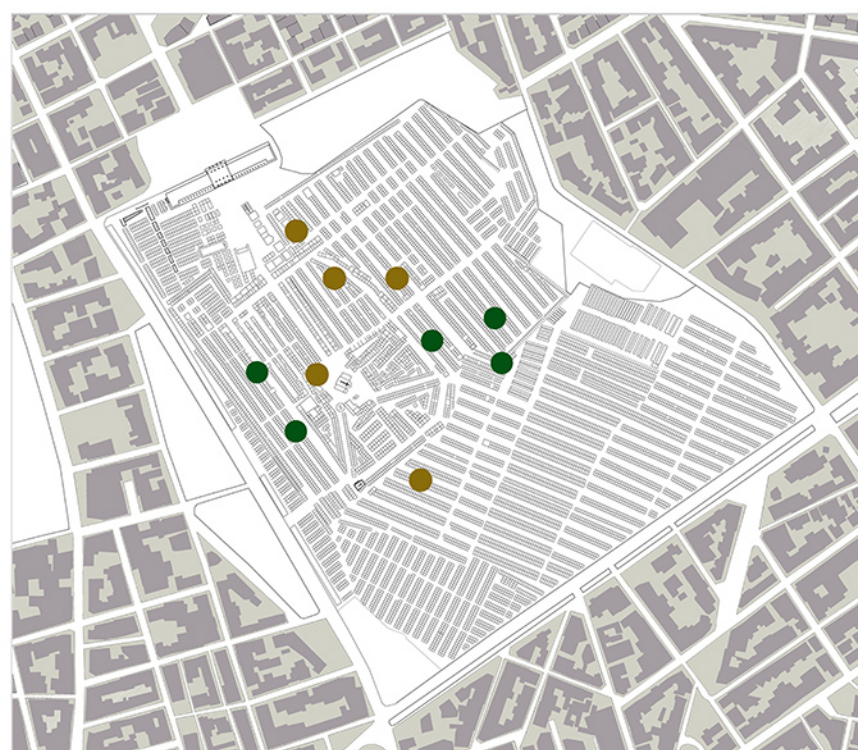
→ Δεν αποτελούν αμιγείς εκφράσεις του ορθολογισμού του μοντέρνου κινήματος

Προβλέπεται να στεγαστεί στους ισόγειους χώρους της δυτικής πτέρυγας των προπυλαίων, η γλυπτοθήκη ταφικής τέχνης του Α΄ Νεκροταφείου Αθηνών. Η παρακάτω πρόταση αποτελεί έρευνα ομάδας αρχιτεκτόνων από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο με επιβλέπουσα την καθηγήτρια Μουσειολογίας Τέση Σαλή. Η πρόταση αυτή διεκπεραιώθηκε το 2010 και σύμφωνα με πληροφορίες από συζήτηση με τον προϊστάμενο υπεύθυνο του Α΄ Νεκροταφείου, είναι άγνωστο εάν θα υλοποιηθεί. Η παρούσα διπλωματική εργασία χρησιμοποιεί την πρόταση αυτή προσαρμοσμένη στις ανάγκες και στις προϋποθέσεις της, με την προτεινόμενη τοποθέτηση των γλυπτών και με τα συγκεκριμένα γλυπτικά μέλη. Επιπλέον, οι χώροι οι οποίοι στεγάζονται στην δυτική πτέρυγα συμπυκνώνονται στην ανατολική.

Παρόλα αυτά, όπως θα αναφερθεί παρακάτω, για τις ανάγκες της διπλωματικής η γλυπτοθήκη θα μεταφερθεί στην ανατολική πτέρυγα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΤΕΙΘΕΜΕΝΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ	ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ Β1	ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ Β2	ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ Β3
<p>ΕΚΘΕΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Περίοπτα γλυπτά εκθέματα <ul style="list-style-type: none"> - Ανάγλυφα - Ολόγλυφα και έκγλυφα - Άγγελοι - Προτομές ολόγλυφες - Προτομές ανάγλυφες - Τυπικοί σταυροί με βάση <ul style="list-style-type: none"> - Επίστυλα γλυπτά - Επιτύμβια στηθαία - Επιτύμβιες πλάκες - Σπόλια εκθέματα 	<p>ΑΠΟΘΗΚΕΥΜΕΝΑ ΓΛΥΠΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ</p>	<p>ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΓΛΥΠΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ (ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ)</p>	<p>ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΓΛΥΠΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΣΤΗ ΓΛΥΠΤΟΘΗΚΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ</p>
	<p>36 ΓΛΥΠΤΑ</p>	<p>12 ΓΛΥΠΤΑ</p>	<p>7 ΓΛΥΠΤΑ</p>
	<p>ΠΡΟΤΟΜΕΣ ΣΕ ΒΑΣΗ</p> <p>ΠΡΟΤΟΜΗ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΕ ΒΑΣΗ ΠΡΟΤΟΜΗ ΝΕΑΡΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΤΟΜΗ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΣΕ ΒΑΣΗ</p> <p>ΣΤΑΥΡΟΙ ΣΕ ΒΑΣΗ</p> <p>ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΕ ΒΑΣΗ ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΗ ΚΟΣΜΗΣΗΣ ΣΤΟ ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕ ΑΚΤΙΝΕΣ ΣΕ ΒΑΣΗ</p> <p>ΕΠΙΤΥΜΒΙΕΣ ΠΛΑΚΕΣ</p> <p>ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΠΛΑΚΑ ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΣΤΑΥΡΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΠΛΑΚΑ ΠΟΥ ΦΕΡΕΙ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΠΛΑΚΑ ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ</p>	<p>ΚΟΙΜΟΜΕΝΗ ΜΑΡΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΒΙΤΣΑΡΗ</p> <p>ΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΧΑΛΕΠΑ</p> <p>ΚΟΙΜΟΜΕΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ Ι. ΒΙΤΣΑΡΗ</p> <p>ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΤΟΥ Ι. ΒΙΤΣΑΡΗ</p> <p>ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΘΡΗΝΟΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΝΔΡΟΣ</p> <p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΥΔΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΥ</p> <p>ΚΑΘΗΜΕΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΟΥ</p> <p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΠΛΑΚΑ ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΑΓΓΕΛΟ</p> <p>ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΝΔΡΟΣ ΑΠΟ ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΣΤΗΛΗ</p> 	<p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΕΣ ΣΤΗΛΕΣ ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΗ ΣΥΝΘΕΣΗ</p> <p>ΠΡΟΤΟΜΗ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΝΔΡΟΣ ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΝΔΡΟΣ</p> <p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΙ ΟΒΕΛΙΣΚΟΙ</p> <p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ</p> <p>ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΣΤΗΛΗ ΜΕ ΠΕΡΙΟΠΤΗ ΥΔΡΙΑ</p>

■ Γλυπτά τύπου Β2
■ Γλυπτά τύπου Β3

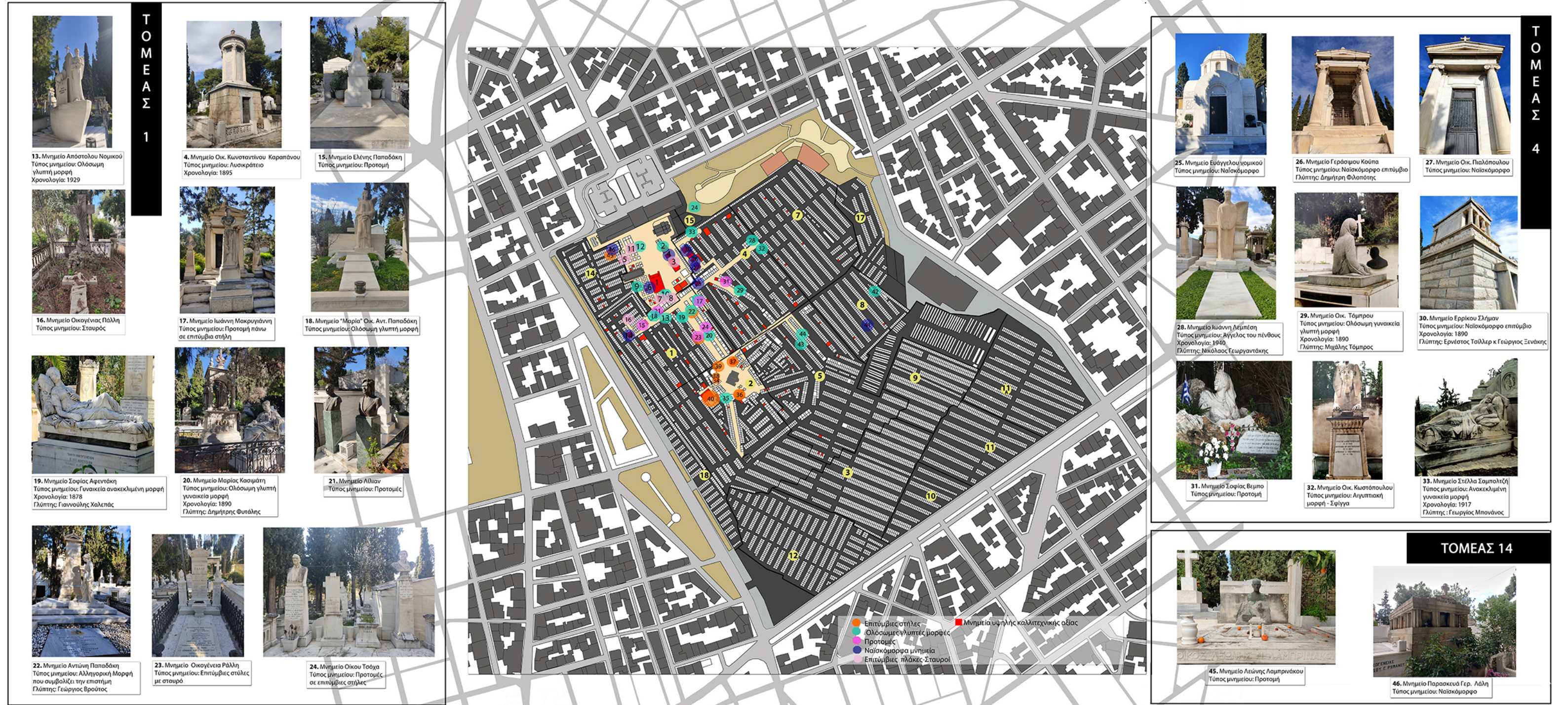
Παρακάτω παρατίθεται το πρώτο σκέλος της πρότασης που αφορά στη δημιουργία μιας πολιτιστικής διαδρομής βασισμένης καταρχάς στη γλυπτοθήκη της πτέρυγας των προπυλαίων, και στη συνέχεια σε έναν περίπατο μέσα στο νεκροταφείο ο οποίος προτείνεται βάσει της αξιολόγησης των μνημείων. Η αξιολόγηση αυτή έγινε με επί τόπου έρευνα και φωτογράφιση των γλυπτών. Η εκλογή τους και η κατηγοριοποίηση τους έγινε πάλι με επί τόπου παρατήρηση και με τη βοήθεια βιβλιογραφίας. Κυρίως χρησιμοποιήθηκε ο "Οδηγός μνημείων του Α' Νεκροταφείου Αθηνών" της Μάρως Καρδαμίτση, έρευνα που αποτελεί ίσως και το μοναδικό τεκμήριο που περιέχει αναλυτική αναφορά, κατηγοριοποίηση και αξιολόγηση των μνημείων.

Χάριν απλοποίησης και διευκόλυνσης του επισκέπτη, τα μνημεία κατηγοριοποιούνται σε πέντε κατηγορίες:

- Επιτύμβιες στήλες
- Ολόσωμες γλυπτές μορφές
- Προτομές
- Ναϊσκόμορφα μνημεία
- Επιτύμβιες πλάκες - Σταυροί

1. Μνημείο μουσουλίου Τύπος μνημείου: Ανάγλυφη μορφή
 2. Μνημείο Τσοίτσα Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή μορφή Χρονολογία: 1860 Γλύπτης: Αδερφοί Φυτάλη
 3. Μνημείο Αδερφών Νικολόπουλων Τύπος μνημείου: επιτύμβια πλάκα Γλύπτης: Μ. Τάμπρος
 4. Μνημείο Οικ. Βασιλή Σακαριδής Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο μνημείο Γλύπτης: Γεώργιος Βιτάλης
 5. Μνημείο Αλέξανδρου Παπαναστασίου Τύπος μνημείου: Σταυρός
 6. Μνημείο Δημήτριου Αιγινήτη Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο Γλύπτης: Βασιλης Κουρεμένος
 7. Μνημείο Αθανασίου Κανελλόπουλου Τύπος μνημείου: Επιτύμβια πλάκα με σταυρό
 8. Μνημείο Παναγή και Λίνας Τσαλανδής Τύπος μνημείου: Σταυρός
 9. Μνημείο Νικόλαου και Αικατερίνης Γουλανδρή Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή μορφή από μπρούτζο
 10. Μνημείο Μαρίας Κοτσπούλη Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή μορφή Γλύπτης: Κλέαρχος Λουκόπουλος
 11. Μνημείο Μουσουλίου Οικ. Περασιόγλου Τύπος μνημείου: Francesco Jerace Γλύπτης: Francesco Jerace
 12. Μνημείο "Η μόνα της κατοχής" Τύπος μνημείου: Ολόσωμη ζαπλωμένη μορφή από μπρούτζο Γλύπτης: Κώστας Βαλοάκης

ΤΟΜΕΑΣ 1

13. Μνημείο Απόστολου Νομοκού Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή μορφή Χρονολογία: 1929
 16. Μνημείο Οικογένειας Ράλλη Τύπος μνημείου: Σταυρός

4. Μνημείο Οικ. Κωνσταντίνου Καραπάνου Τύπος μνημείου: Λινακάρτεο Χρονολογία: 1895

15. Μνημείο Ελένης Παπαδάκη Τύπος μνημείου: Προτομή

17. Μνημείο Ιωάννη Μακρυγιάννη Τύπος μνημείου: Προτομή πάνω σε επιτύμβια στήλη

18. Μνημείο "Μαρία" Οικ. Αντ. Παπαδάκη Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή μορφή σε επιτύμβια στήλη

20. Μνημείο Μαρίας Κασσιμάτη Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή γυναικεία μορφή Χρονολογία: 1890 Γλύπτης: Δημήτρης Φυτάλης

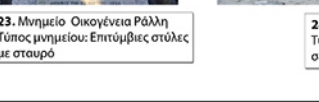
21. Μνημείο Αλδών Τύπος μνημείου: Προτομές

22. Μνημείο Αντώνη Παπαδάκη Τύπος μνημείου: Αλληγορική μορφή που συμβολίζει την επιστήμη Γλύπτης: Γεώργιος Βρούτος

24. Μνημείο Οίκου Τσόχα Τύπος μνημείου: Προτομές σε επιτύμβια στήλες

23. Μνημείο Οικογένειας Ράλλη Τύπος μνημείου: Επιτύμβια στήλες με σταυρό

25. Μνημείο Ευάγγελου Νομοκού Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο

26. Μνημείο Γεράσιμου Κούπα Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο επιτύμβιο Γλύπτης: Δημήτρης Φιλοπότις

27. Μνημείο Οικ. Παλαίουλου Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο

28. Μνημείο Ιωάννη Λεμπέση Τύπος μνημείου: Άγγελος του πένθους Χρονολογία: 1940 Γλύπτης: Νικόλαος Γεωργαντάκης

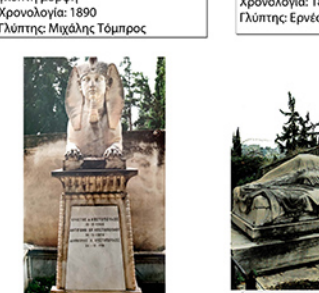
29. Μνημείο Οικ. Τάμπρου Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γυναικεία γλυπτή μορφή Χρονολογία: 1890 Γλύπτης: Μιχάλης Τάμπρος

30. Μνημείο Ερρίκου Σλήμαν Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο επιτύμβιο Χρονολογία: 1890 Γλύπτης: Ερρίκος Τσίλλερ κ. Γεώργιος Ξενάκης

31. Μνημείο Σοφίας Βεμπο Τύπος μνημείου: Προτομή

32. Μνημείο Οικ. Κωστόπουλου Τύπος μνημείου: Αιγυπτιακή μορφή - Σφίγγα

33. Μνημείο Στέλλα Σαμπολιή Τύπος μνημείου: Ανακεκλιμένη γυναικεία μορφή Χρονολογία: 1917 Γλύπτης: Γεώργιος Μπανάος

45. Μνημείο Λεώνης Λαμπρινάκου Τύπος μνημείου: Προτομή

46. Μνημείο Παρασκευά Γερ. Λάλη Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο

ΤΟΜΕΑΣ 14

34. Μνημείο Ιωάννη Κωλέτη Τύπος μνημείου: Επιτύμβια στήλη

35. Μνημείο "Τα χρυσά μου τα παιδάκια" Τύπος μνημείου: Γυναικεία ανακεκλιμένη μορφή Χρονολογία: 1926 Γλύπτης: Γεώργιος Δημητριάδης ο Αθηναίος

36. Μνημείο Δημητρίου Μπότσαρη Τύπος μνημείου: Οβελίσκος

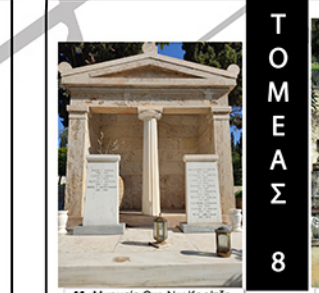
37. Μνημείο Μιχαήλ Τσοίτσα Τύπος μνημείου: Ολόσωμη γλυπτή καθιστή μορφή σε επιτύμβια στήλη Χρονολογία: 1861 Γλύπτης: Αδερφοί Φυτάλη

38. Μνημείο Κίτσου Τσαβέλα Τύπος μνημείου: Αλληγορική μορφή

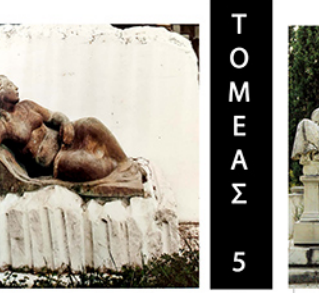
39. Μνημείο Richard Church Τύπος μνημείου: Ανάγλυφη μορφή σε επιτύμβια στήλη

40. Μνημείο Αδαμαντίου Κοραή Τύπος μνημείου: επιτύμβια πλάκα Χρονολογία 1876 Γλύπτης: Γεώργιος Βρούτος

41. Μνημείο Οικ. Νικ. Κοριτζή Τύπος μνημείου: Ναισκόμορφο

42. Μνημείο Οικ. Γ. Φινόπουλου Τύπος μνημείου: Ανακεκλιμένη γυναικεία μορφή Γλύπτης: Γεώργιος Δημητριάδης ο Αθηναίος

43. Μνημείο "Αναπαυόμενη" Τίτσο Χρυσοχιδή Τύπος μνημείου: Ολόσωμη καθιστή γυναικεία μορφή Γλύπτης: Τίτσο Χρυσοχιδή

44. Μνημείο Μαρίας Δεληγιάννη Τύπος μνημείου: Ανακεκλιμένη γυναικεία μορφή Χρονολογία: 1885 Γλύπτης: Ιωάννης Βιταόρης

ΤΟΜΕΑΣ 5

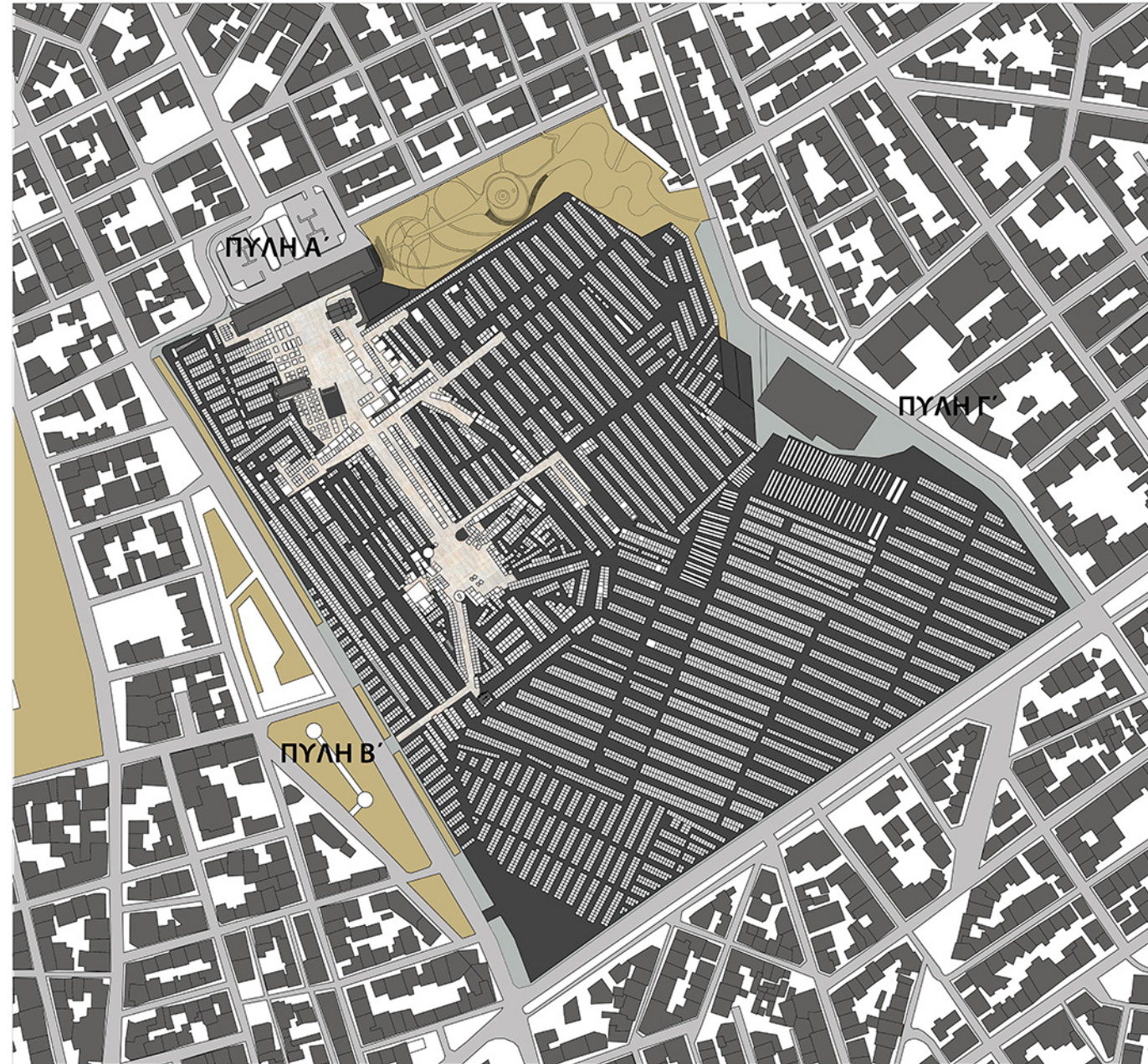
ΤΟΜΕΑΣ 2

ΤΟΜΕΑΣ 8

ΤΟΜΕΑΣ 5

- Επιτύμβια στήλες
- Ολόσωμες γλυπτές μορφές
- Προτομές
- Ναισκόμορφα μνημεία
- Επιτύμβια πλάκες-σταυροί
- Μνημεία υψηλής καλλιτεχνικής αξίας

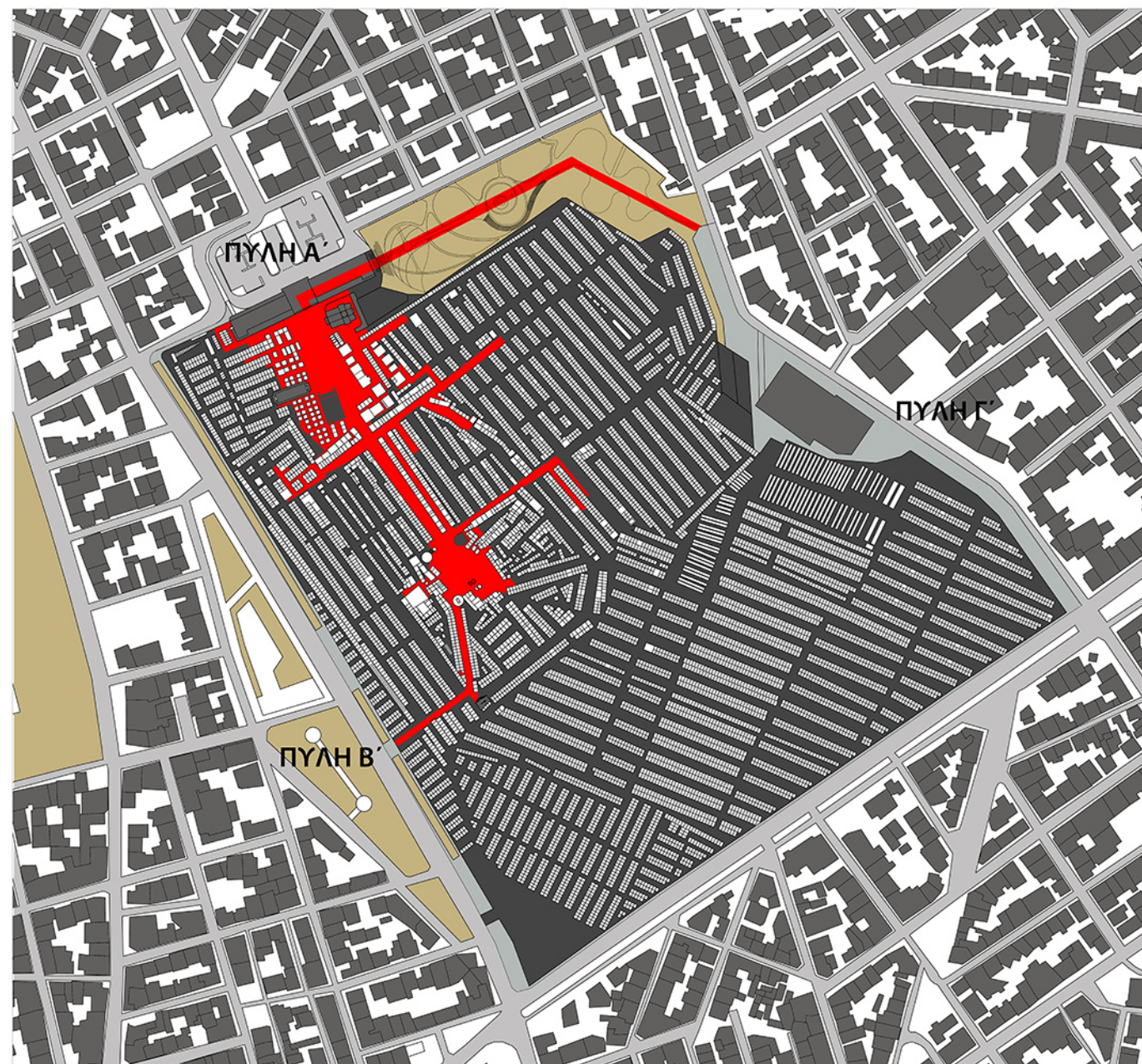
Η πρόταση υλοποιείται ως επέκταση της υλικότητας του τμήματος πολυτελείας στην προτεινόμενη διαδρομή, δηλαδή μαρμάρινες πλάκες εκεί όπου βρίσκεται ασφαλτός.

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:1500

Όπως παρατηρείται στο χάρτη, η προτεινόμενη διαδρομή ενώνει την Πύλη Α' με την Πύλη Β'. Συνεπώς, προτείνεται μια εναλλακτική διαδρομή, κατά την οποία ο επισκέπτης μπορεί να ξεκινήσει την επίσκεψή του από την Πύλη Β, να περιηγηθεί μέσα στο νεκροταφείο και τα γλυπτά, στη συνέχεια να περάσει από τα Προπύλαια στη γλυπτοθήκη, ούτως ώστε να συνεχίσει τον περίπατό του όπως θα αποκαλυφθεί παρακάτω.

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:1500

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩΝ

→ ΑΞΟΝΕΣ:
ΑΝΑΤΟΛΗ / ΔΥΣΗ
ΕΠΑΝΩ / ΚΑΤΩ

ΣΗΜΕΙΟ ΤΟΜΗΣ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

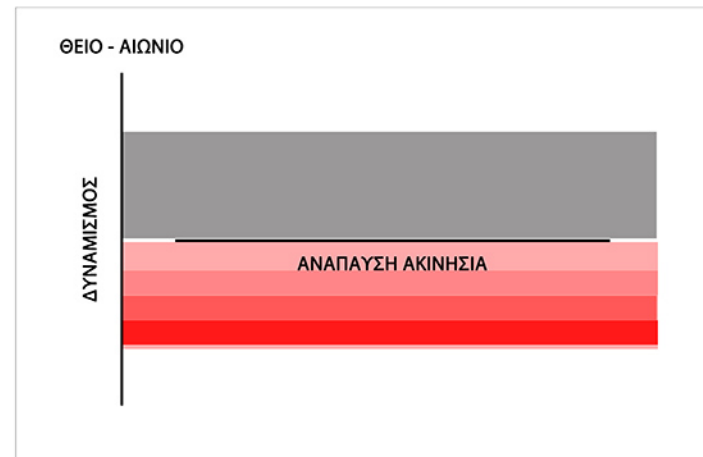
ΟΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ:

→ ΚΑΘΕΤΟΣ / ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΣ

Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ Ο ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ :

→ ΚΑΘΕΤΟΣ

→ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΣ ΑΞΟΝΑΣ : ΑΝΑΠΑΥΣΗ ΑΚΙΝΗΣΙΑ

ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΣ

ΚΑΘΕΤΗ ΠΟΡΕΙΑ:
ΑΠΟΛΥΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

ΑΠΟΛΥΤΟ ΦΩΣ

ΣΚΟΤΑΔΙ

ΦΩΣ

ΣΚΟΤΑΔΙ

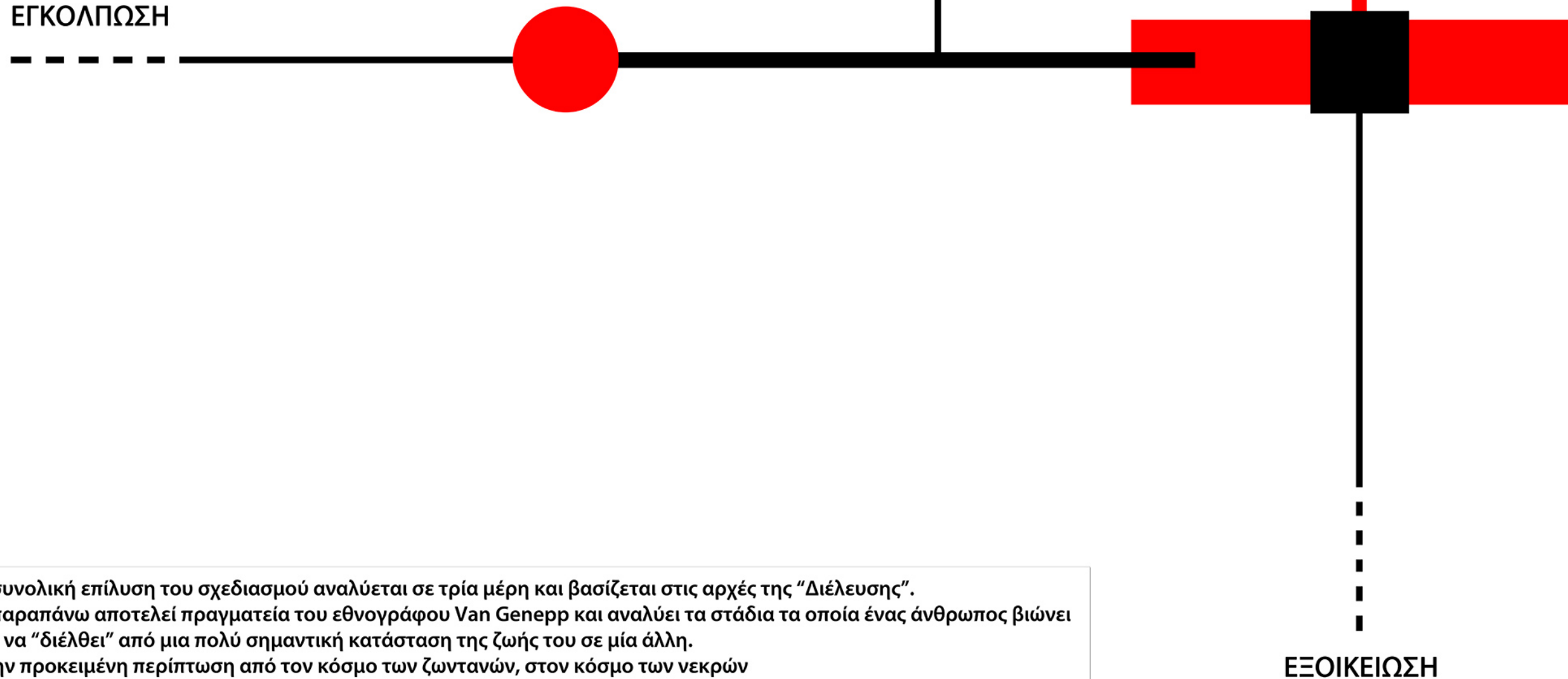
→ ΣΥΜΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΕΡΒΑΙΝΟΥΝ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟ

ΑΠΟΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΙΗΣΗ - ΑΠΟΘΡΗΣΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

ΜΕΤΑΒΑΣΗ

ΕΓΚΟΛΠΩΣΗ

Η συνολική επίλυση του σχεδιασμού αναλύεται σε τρία μέρη και βασίζεται στις αρχές της "Διέλευσης".
 Η παραπάνω αποτελεί πραγματεία του εθνογράφου Van Gennep και αναλύει τα στάδια τα οποία ένας άνθρωπος βιώνει για να "διέλθει" από μια πολύ σημαντική κατάσταση της ζωής του σε μία άλλη.
 Στην προκειμένη περίπτωση από τον κόσμο των ζωντανών, στον κόσμο των νεκρών
 ΖΩΗ --> ΘΑΝΑΤΟΣ

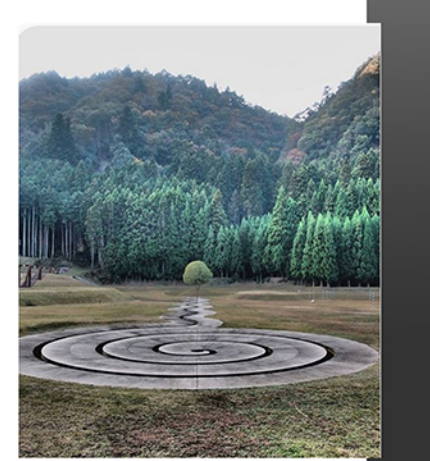
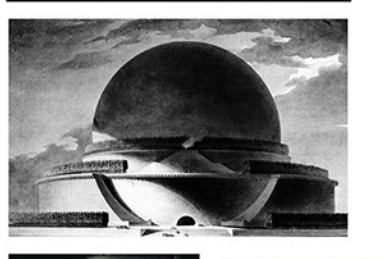
Παρεκκλήσι του MIT
Eero Saarinen
1956
Μασαχουσέτη

Ναός Πάνθρον
126 π.Χ.

Brion Tomb
Carlo Scarpa
περίπου 1970-1978
San Vito di Altivole

Είσοδος στο Κοιμητήριο Νόμι, Γλυπτό τούνελ Τρέντο, Ιταλία
Francesco Cocco

Illustration Tomb in the landscape
Gessner 1797

Tunnel of Light από MAD Architects
1996
Νιγκάτα, Ιαπωνία

Tunnel of Light από MAD Architects
1996
Νιγκάτα, Ιαπωνία

Νεκρομαντείο Αχέροντα Πρέβεζα

Νεκροταφείο Civita Castellana Massimiliano Fuksas 1992 Βιτέρμπο

Νεκροταφείο Inguialada Carne Pinós and Enric Miralles, 1994 Ιγκουαλάντα, Ισπανία

Κενοτάφειο του Νεύτωνα Etienne-Louis Boullée

Koshino house Tadao Ando 1980-1984 Κόμπε

Lusthauß Nymphenburg, Εικονογράφηση του Βαυαρικού παλατιού με κήπο αρχιτέκτονας Joseph Effner και ο καλλιτέχνης κηπουρικής Dominique Girard 1715 Μόναχο

Κρανίο με αναμμένο τσιγάρο, Vincent Van Gogh, 1885 Ένα memento mori έργο τέχνης

Κεντρικό κλιμακοστάσιο στο ξενοδοχείο Alila Yangshuo Vector Architects 2017 Κίνα

Εικονογράφηση Invisible Cities του Italo Calvino 1972

The Oval, Benesse house Tadao Ando 1995 Naoshima, Ιαπωνία

Περσικός κήπος του Narenjestan Qavam Mirza Ibrahim Khan περίπου 1879-1886 Ιράν

Περσικό χαλί που απεικονίζει Ισλαμικό κήπο περίπου 1800 Μουσείο MET

Μουρου Art Forest Dani Karavan 1998-2006 Μουρου, Japan

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Χάρτης Νεκροταφείο του Pere Lachaise Παρίσι 1813

Ναός Ribbon chapel Hiroshi Nakamura 2013 Χιροσίμα

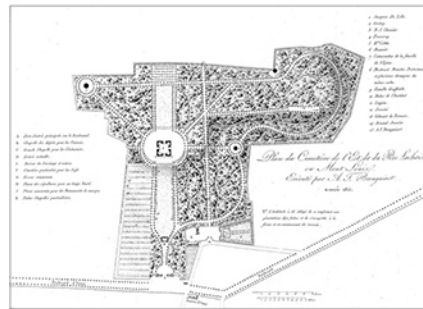
Περίπτερο Brion Tomb Carlo Scarpa περίπου 1970-1978 San Vito di Altivole

Νεκροταφείο Neufforge Jean-François de Neufforge 1778

Amaze Εικαστική εγκατάσταση στην Serpentine gallery, Λονδίνο Yoko Ono, 2012

Εκκλησία Notre Dame du Haut Le Corbusier 1955 Ronchamp

Εκκλησία Church of the Light Tadao Ando 1989 Οσάκα

Κοιμητήριο του Pere Lachaise, Παρίσι

Το Κοιμητήριο του Pere Lachaise αποτέλεσε πρότυπο για το νέο είδος κοιμητηρίου στην Ευρώπη. Εισάγει τη δεύτερη γενιά κοιμητηρίων κατά την οποία η ιδεολογία απέναντι στο θάνατο αλλάζει και η φύση εξυμνείται ως εκδήλωση του θείου. Οι φυτεύσεις και τα μνημεία το μετατρέπουν σε έναν πλούσιο τόπο των νεκρών. Η ιδιαιτερότητά του, έγκειται στο γεγονός ότι ξεπερνάει τον αυτοσκοπό του και παίρνει διαστάσεις ενός δημοσίου χώρου πρασίνου - υπαίθριας γλυπτοθήκης. Όπως αναφέρει ο Alberto Teneti, η Χριστιανοσύνη είχε πολλή δυσκολία να περιγράψει τον Παράδεισο, και το πρόβλημα είχε κατά κάποιο τρόπο λυθεί στο "Pere Lachaise". Αυτό το Ρομαντικό ρεύμα επηρέασε τα ελληνικά κοιμητήρια του 19ου αιώνα, όπως και το Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

Brion Tomb, Carlo Scarpa, San Vito d'Altopiano

Το κοιμητήριο του San Vito εξυπηρετείται από δύο εισόδους που οδηγούν στον "Κήπο των νεκρών". Ο Carlo Scarpa δημιούργησε δύο στοιχεία που δεσπόζουν τοποθετημένα πάνω σε έναν υδάτινο καθρέφτη: Το ναϊσκο και το περίπτερο. Η υλικότητά τους, δηλαδή το βαρύ και αυστηρό σκυρόδεμα, έρχεται σε αντιπαράθεση με τα περιβάλλοντα στοιχεία της φύσης και το στοιχείο του νερού. Τα στοιχεία αυτά καλούν στην παρατήρηση, όχι μόνο του εαυτού τους, αλλά και του τοπίου που τα περιβάλλει και τα πλημμυρίζει. Η μνητική διαδρομή που συνέλαβε ο Scarpa, εκμηδενίζει ηθελημένα την αρχική λειτουργία του "Κήπου του θανάτου", για να υμνήσει το φυσικό τοπίο σε όλη του τη γαλήνη.

MIT Chapel, Eero Saarinen, 1955, Μασαχουσέτη

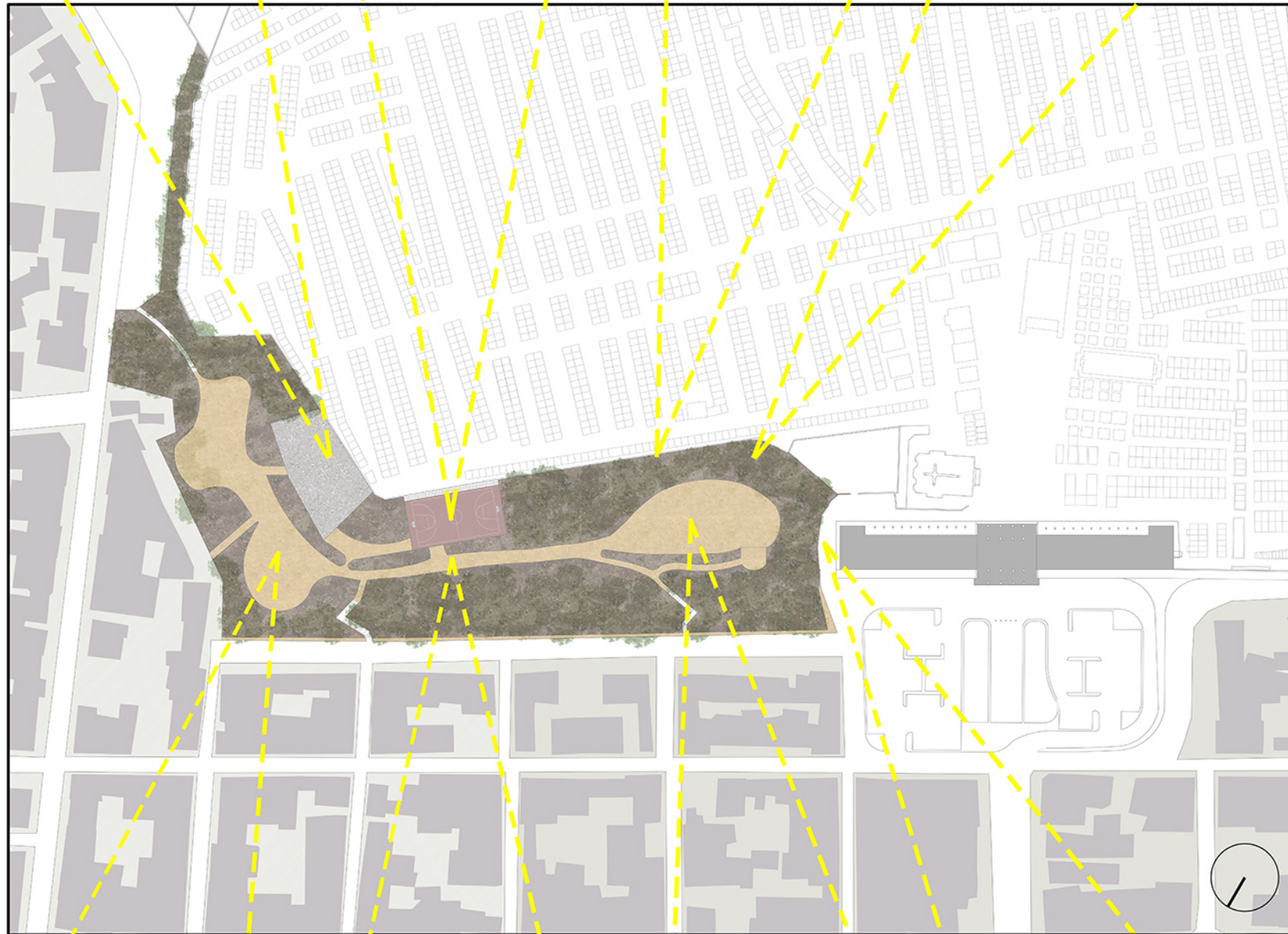
Το παρεκκλήσι του MIT αποτελεί παράδειγμα της μοντέρνας αρχιτεκτονικής στην Αμερική. Πρόκειται για έναν κύλινδρο από σκυρόδεμα ο οποίος στην εξωτερική του πλευρά είναι καλυμμένος από τούβλο και δεν έχει κουφώματα. Εσωτερικά ένα μεταλλικό γλυπτό κατεβάζει το φυσικό φως πάνω σε μία μαρμαρίνη τράπεζα. Το παρεκκλήσι μη ονομαστικής θρησκείας (non-denominational) προσδιορίζεται ως κάτι περισσότερο από ένα θρησκευτικό κτήριο, προορίζεται να είναι ένας τόπος απομόνωσης και διαφυγής προκαλώντας μια στοχαστική διαδικασία.

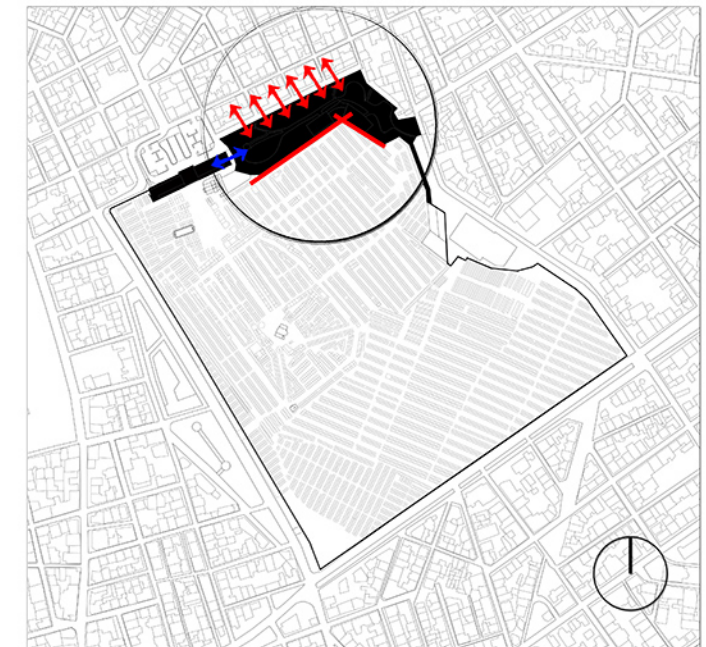
Περσικός κήπος του Narenjestan Qavam Mirza Ibrahim Khan, 1879-1886, Ιράν

Οι περσικοί κήποι συνδυάζουν περίτεχνα τα φυσικά στοιχεία με τα ανθρωπογενή, με στόχο τον ιδανικό αντικατοπτρισμό συμβολικών και φυσικών πεποιθήσεων. Υλοποιούν την έννοια ενός επίγειου παραδείσου (pairi-daeza). Χωρίζονται σε τέσσερα τεταρτημόρια, τα αποκαλούμενα Chahar bagh (τέσσερις κήποι), στο κέντρο των οποίων βρίσκεται ένα σημείο αναφοράς, βασικό χαρακτηριστικό του κάθε παραδείσου. Τα τεταρτημόρια συμβολίζουν το σύμπαν, αρχιτέκτονας του οποίου είναι ο θεός και τα αειθαλή δέντρα, ειδικά τα κυπαρίσσια, είναι το σύμβολο της αθανασίας. Το περσικό χαλί είναι μια από τις ιδανικότερες αποτυπώσεις του περσικού κήπου στις δύο διαστάσεις.

Παρατέθηκαν οι αρχιτεκτονικές αναφορές οι οποίες ενέπνευσαν τη σύλληψη της αρχιτεκτονικής παρέμβασης, η οποία αναλύεται στο 2ο και στο 3ο στάδιο της συνολικής παρέμβασης.

Όπως προαναφέρθηκε, το άλσος Λογγίνου συνορεύει ΒΑ με το νεκροταφείο και βρίσκεται στη συνέχεια του άξονα της ανατολικής πτέρυγας των προπυλαίων.

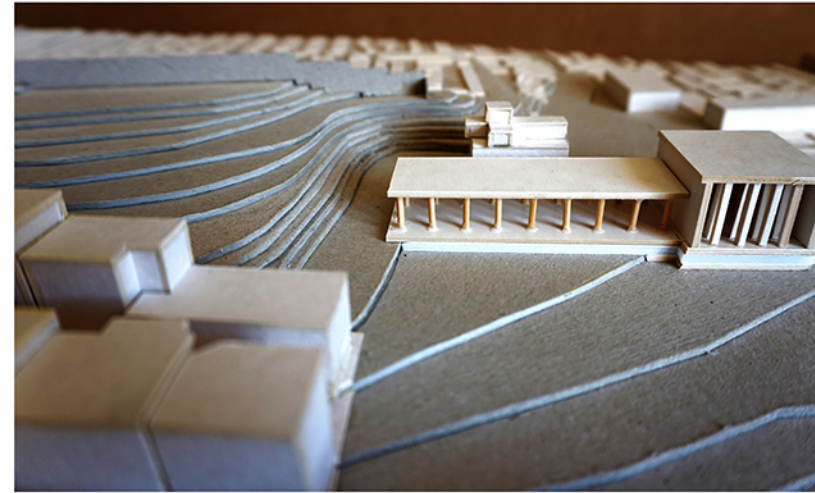
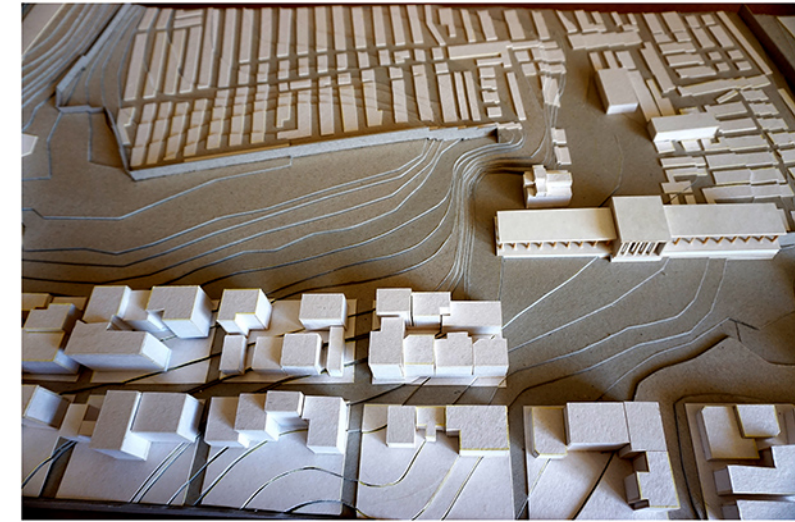
Η αλλαγή του προσανατολισμού σε ΝΔ αποσκοπεί στο να μελετηθεί καλύτερα και με μεγαλύτερη ευκολία το άλσος Λογγίνου.

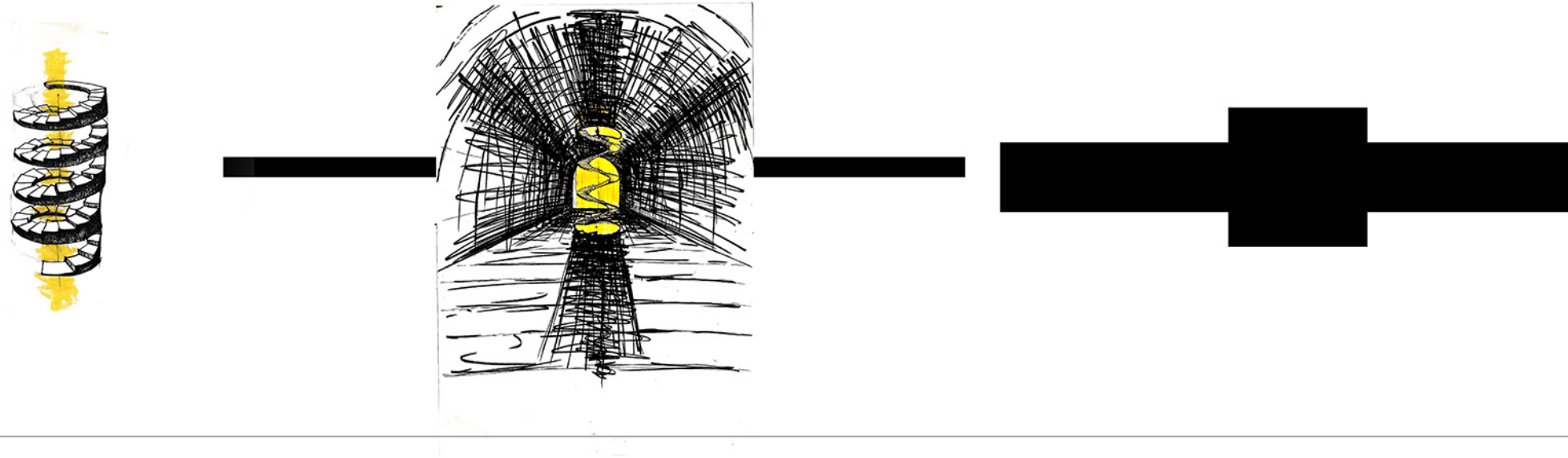
Εδώ εντοπίζεται μια μεγάλη δυναμική ενός μεταβατικού χώρου από τον κόσμο των ζωντανών στον κόσμο των νεκρών και αντίστροφα. Η άμεση εγγύτητά του με το νεκροταφείο μέσω του σκληρού ορίου του περιτειχίσματος και ταυτόχρονα η άμεση σχέση του με τη γειτονιά το καθιστούν ιδανικό για την παρέμβαση.

Παρατίθεται τοπογραφική μακέτα κλίμακας 1: 500, όπου φαίνεται η υψομετρική διαφορά ανάμεσα στο άλσος και την πτέρυγα των Προπυλαίων.

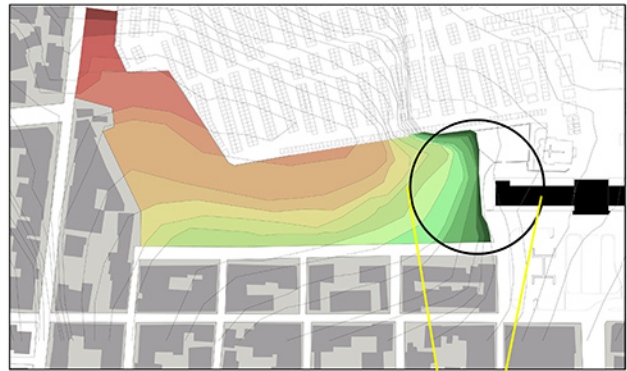

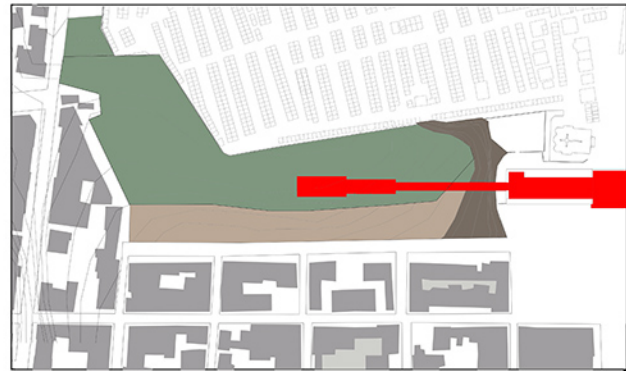
Χρήσιμο κομμάτι άλσους Κομμάτι με μεγάλη κλίση

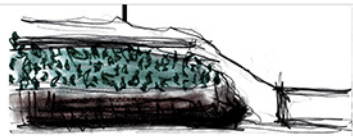
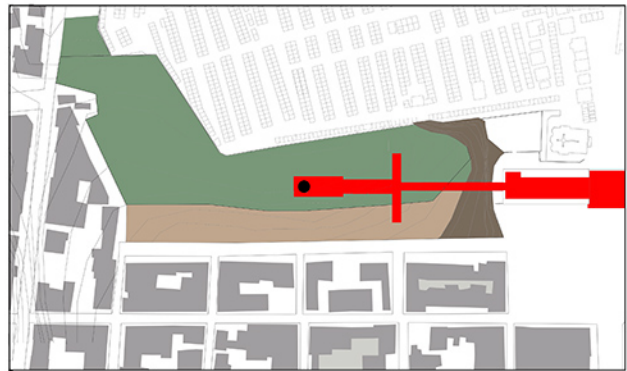
Υψομετρικές καμπύλες άλσους - εγγύτητα με προπύλαια

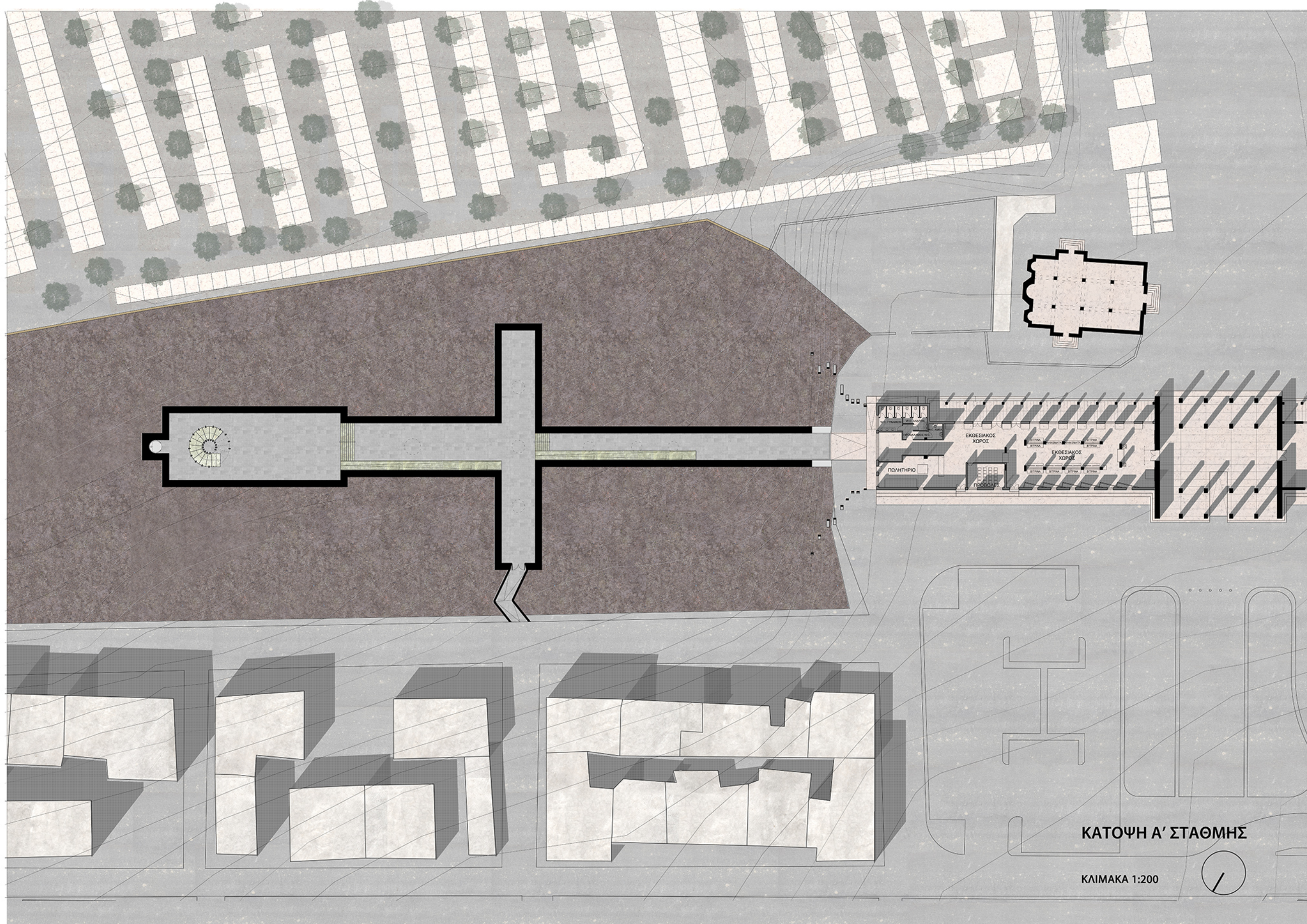

Διαμόρφωση πρότασης - Εξοκαφή της γης

Διαμόρφωση πρότασης - Κατάληξη σε κυκλική σκάλα

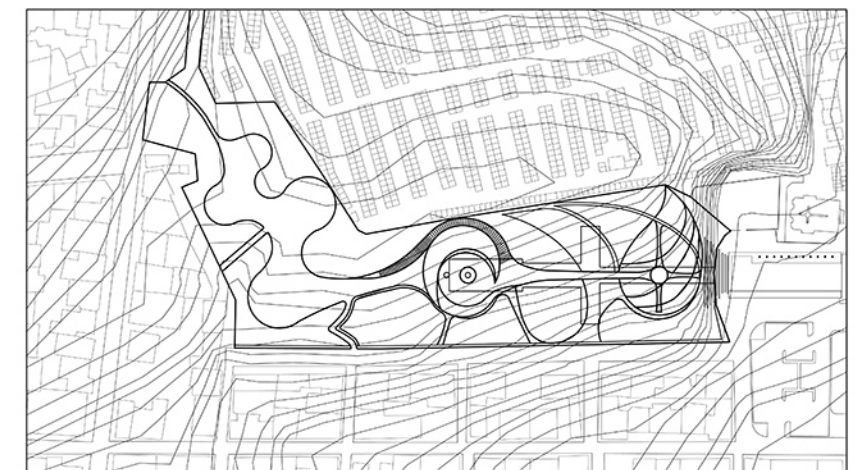
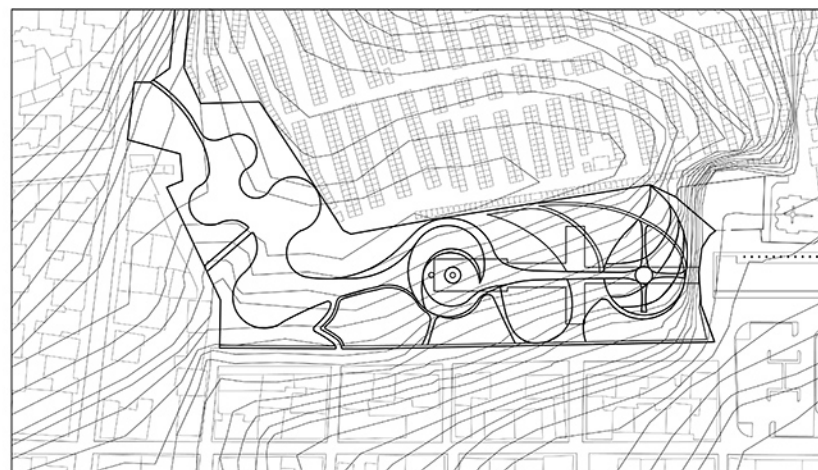
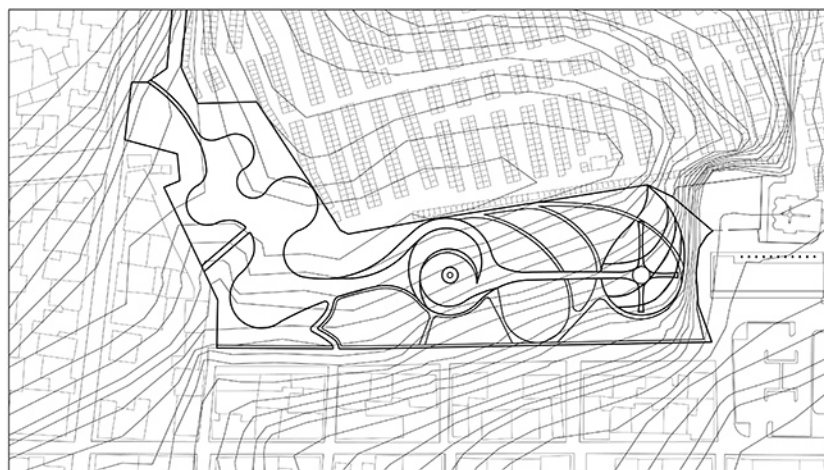
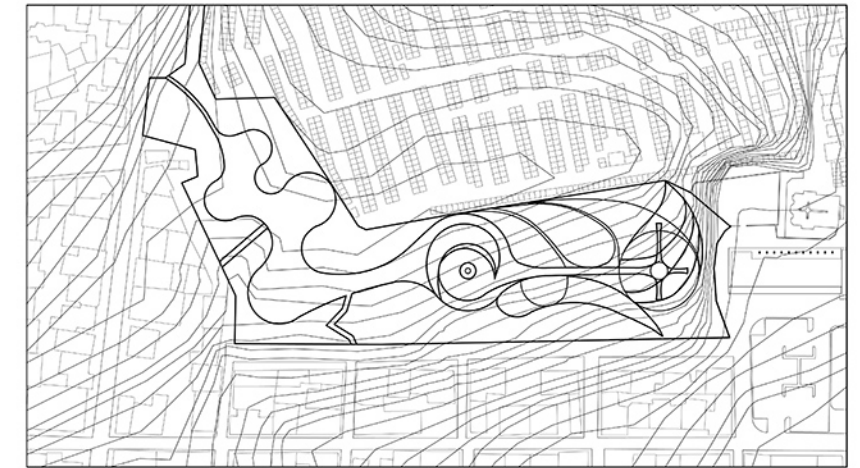
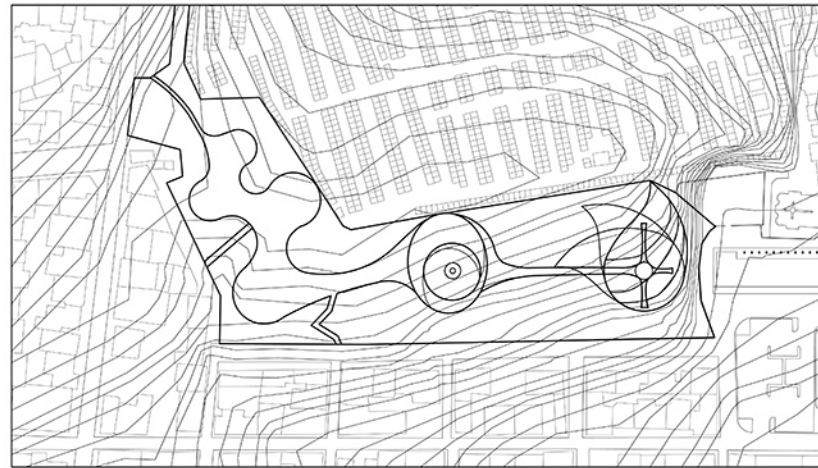
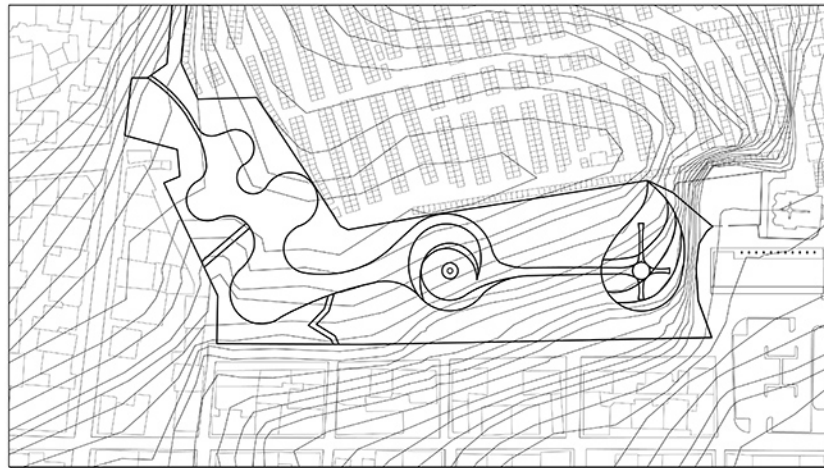
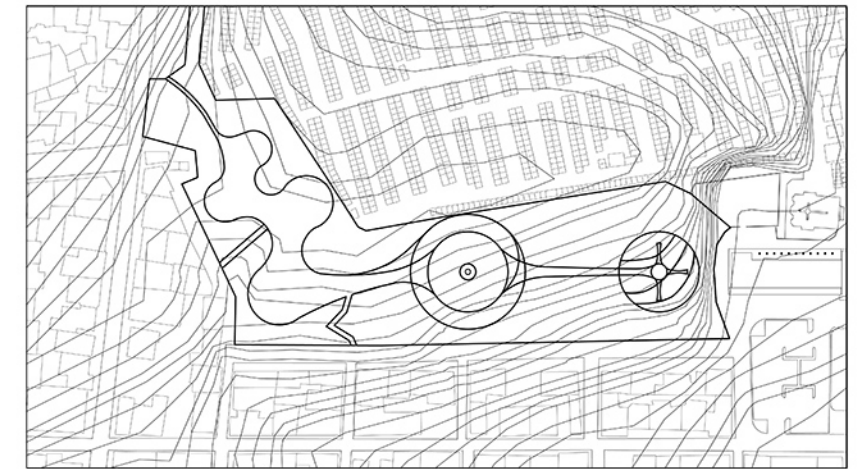
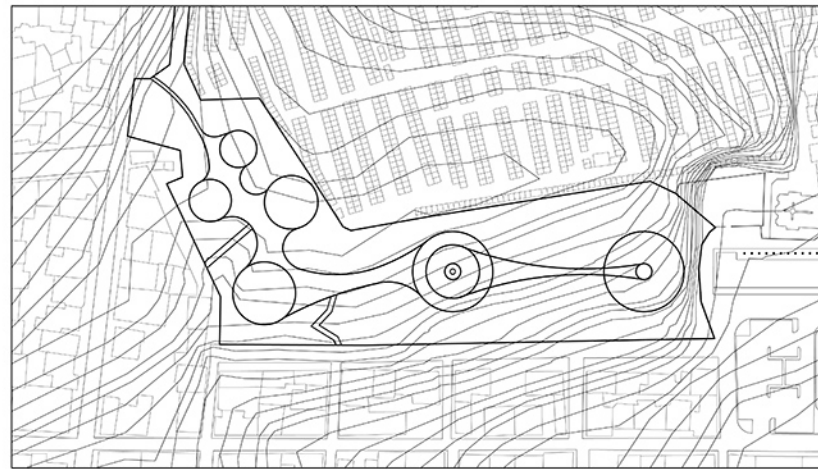
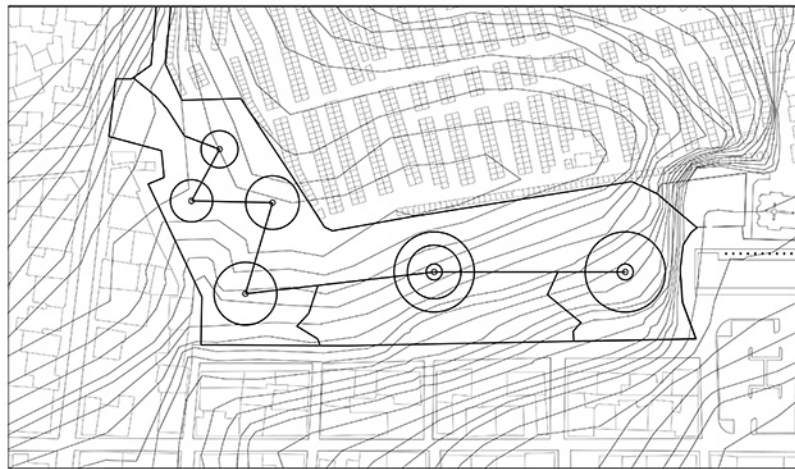

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΣΤΑΘΜΗΣ

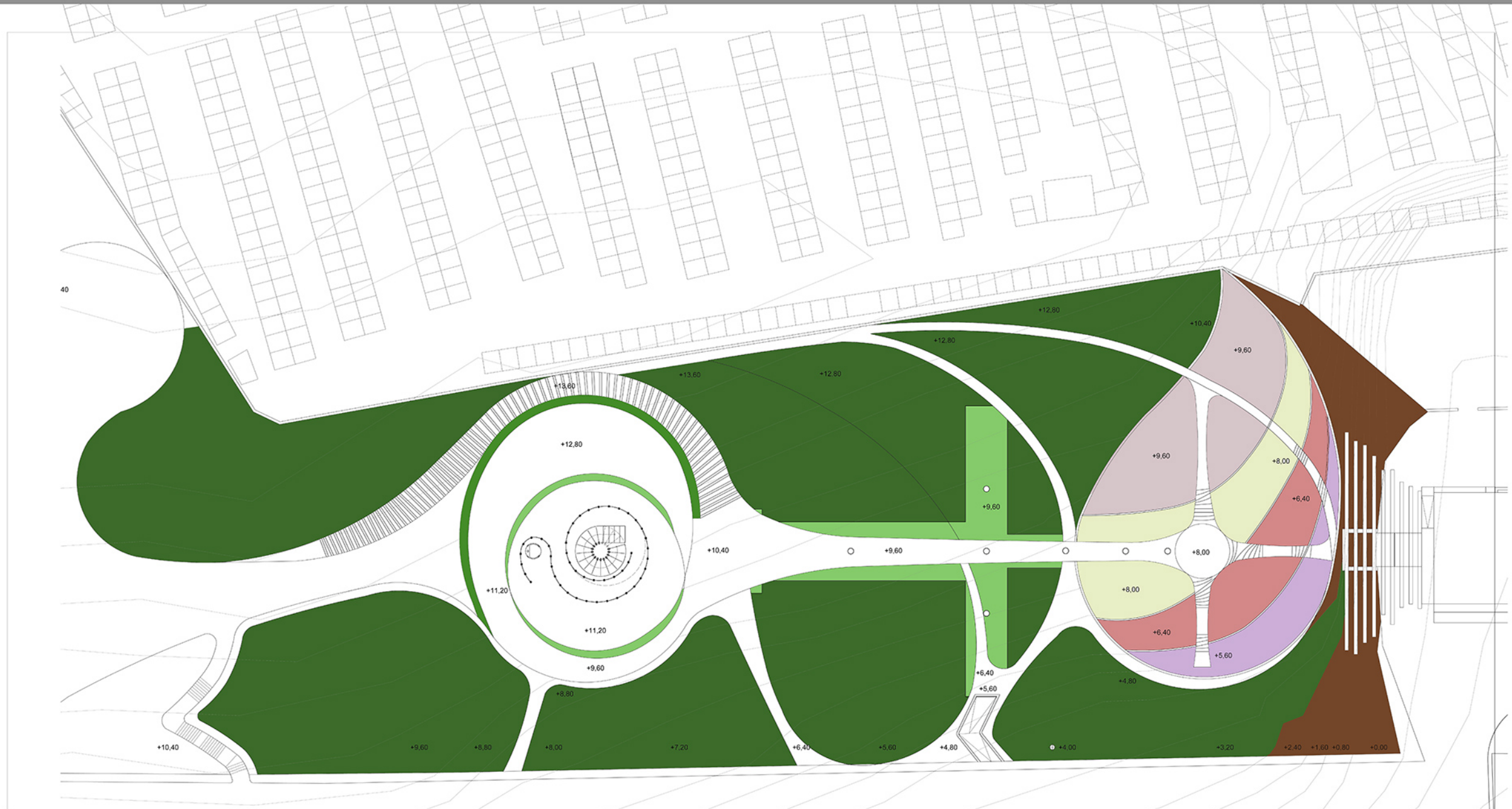
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

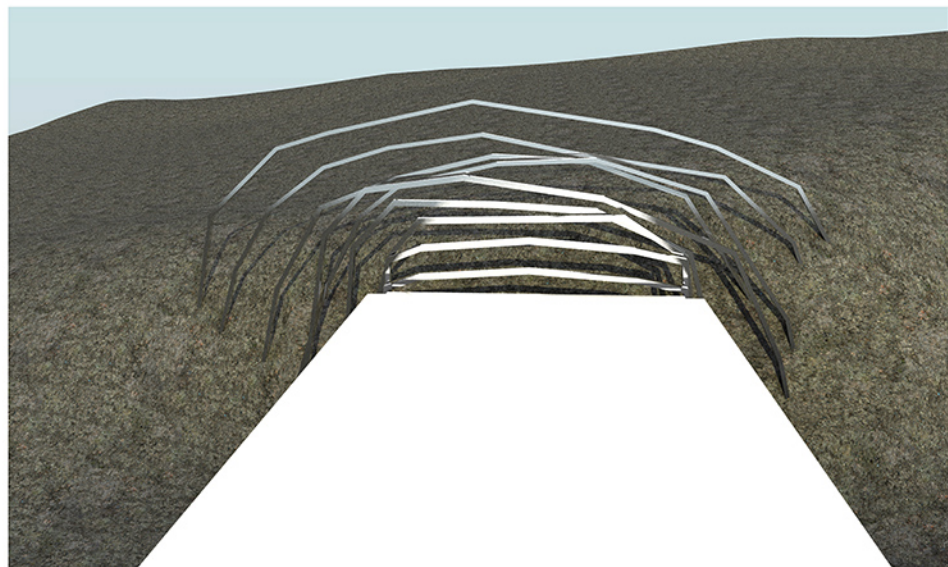
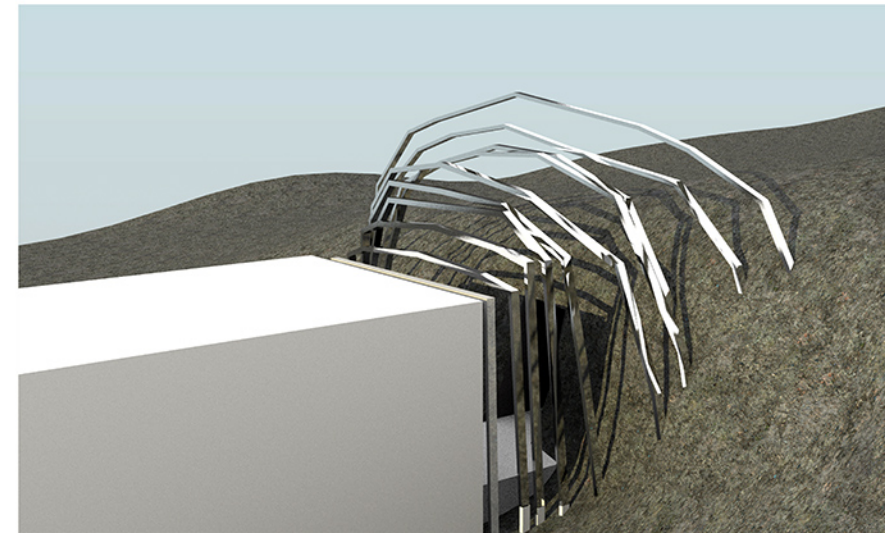
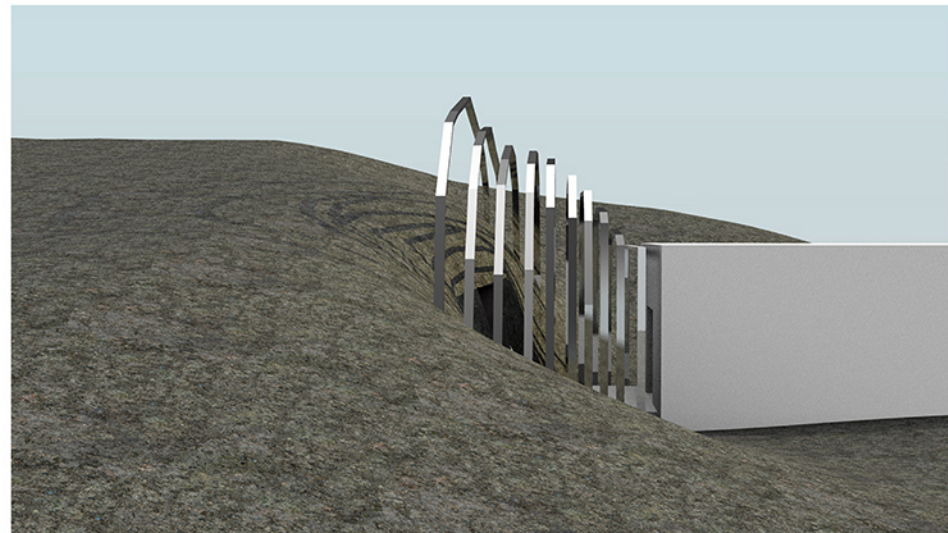
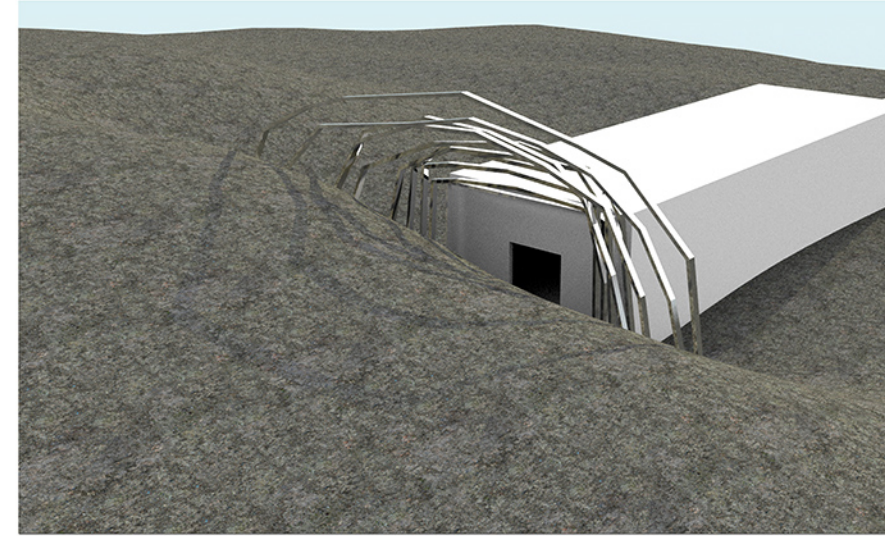
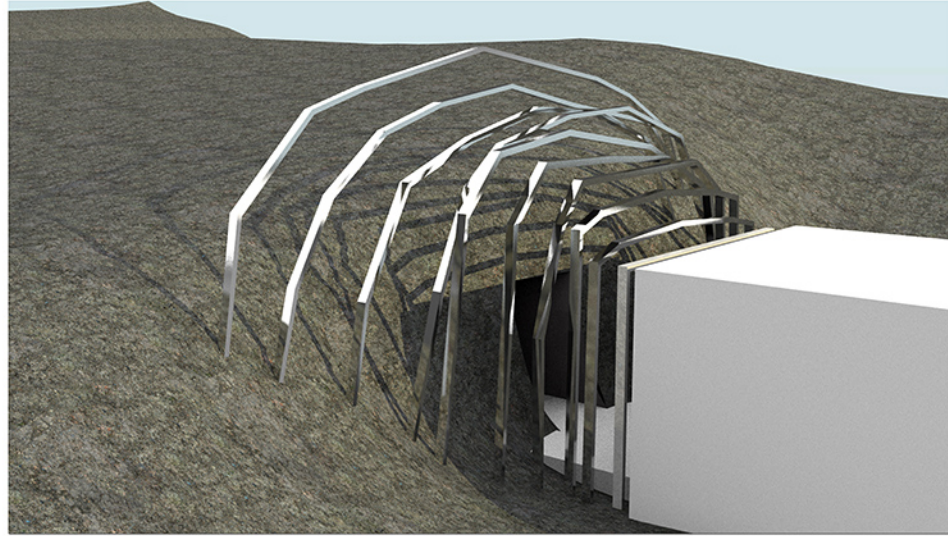
Ως χαράξεις εντοπίστηκαν ορισμένοι κόμβοι στην υφιστάμενη διαμόρφωση του άλσους.

Ως τελική μορφή προτείνεται μια οργανική μορφή του κήπου του παραδείσου, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την ορθοκανονικότητα του ιστορικού κήπου του παραδείσου.

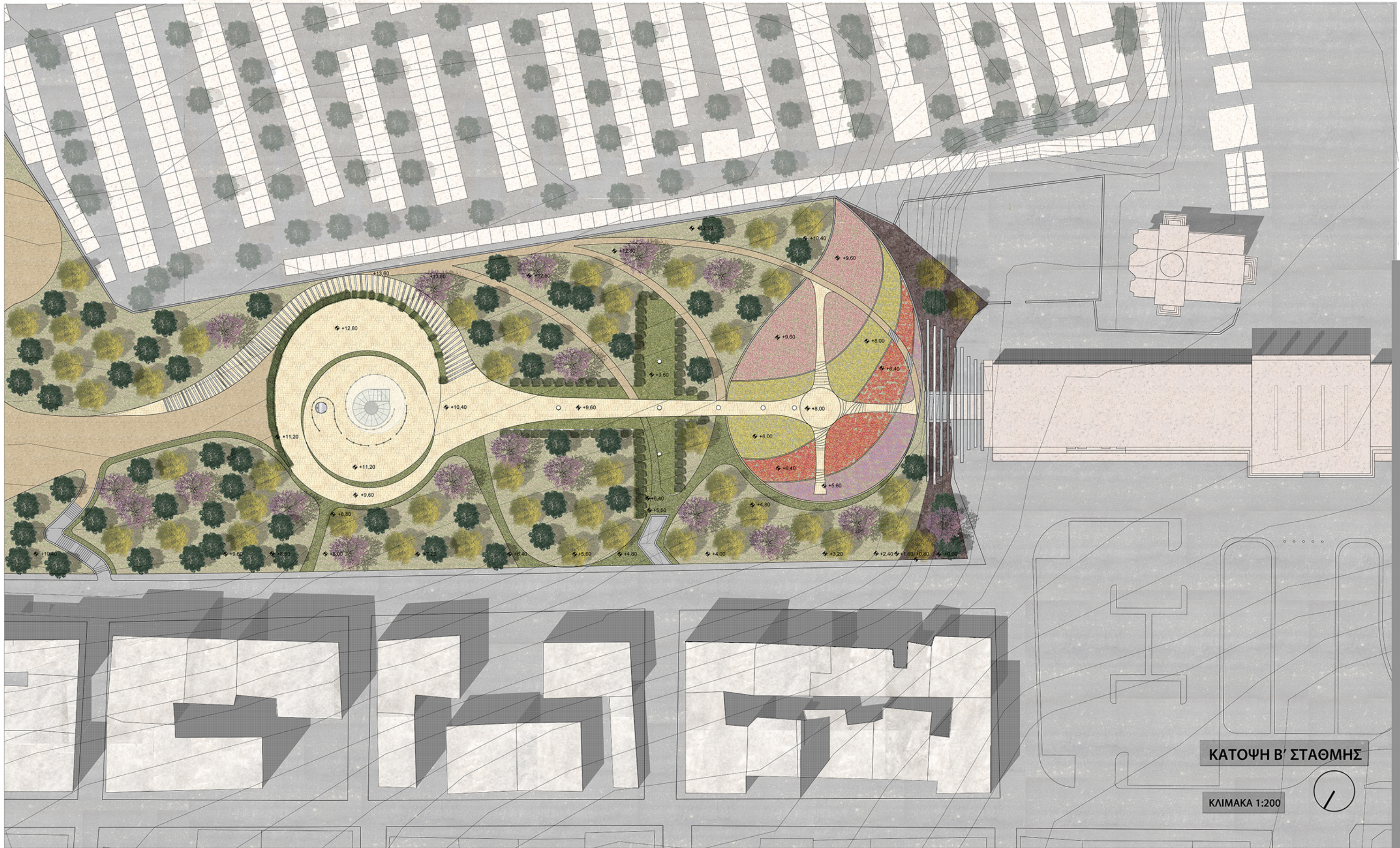

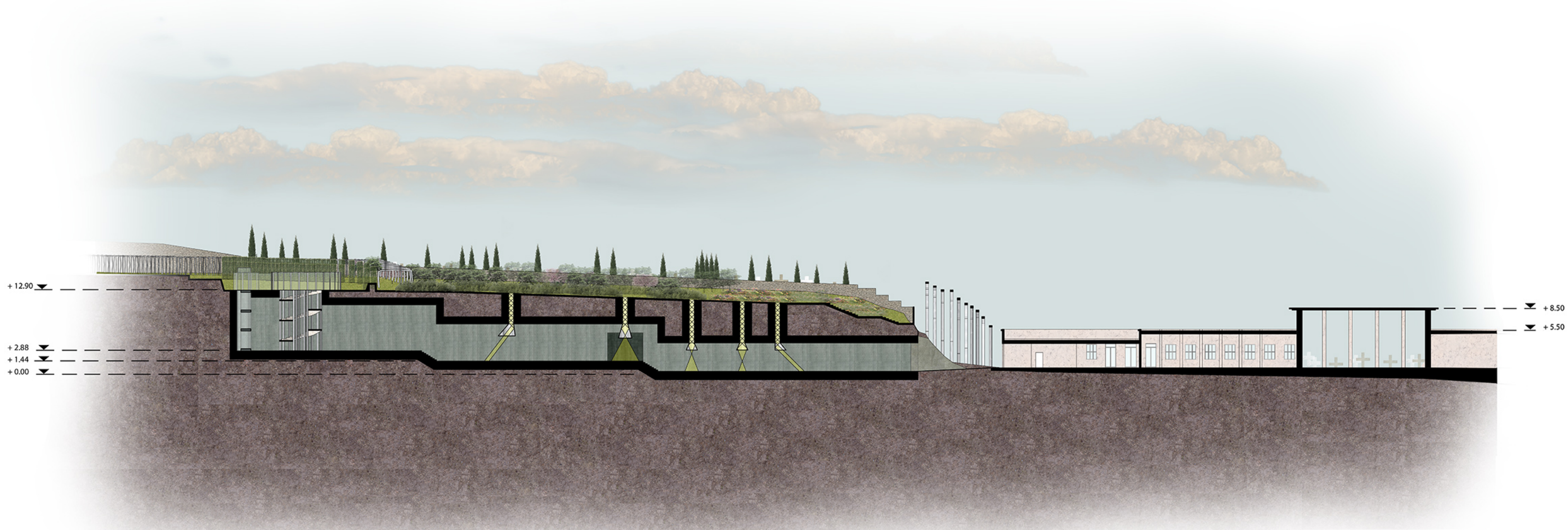
ψηλή φύτευση			χαμηλή φύτευση		
αιθαλή σκιάς		αιθαλή κωνοφόρα	καρποφόρα	αρωματικοί - καλλωπιστικοί θάμνοι	
ευκάλυπτος		πεύκο		ελιά	
χαρουπιά		κέδρος		αμυγδαλιά	
μιμόζα		κυπαρίσσι		νερατζιά	
			θάμνος - περίφραξη		
			λέιλαντ		
			αγγελική		
			πικροδάφνη		
			δεντρολίβανο		
			πετασίτης		
			χρυσάνθεμο		
			νάρκισσος		
			κρίνο		
			ερυθρίνη		
			παπαρούνα		
			ιπόμοια		
			υάκινθος		

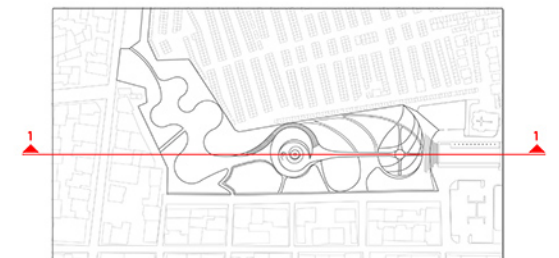
Η συγκεκριμένη κατασκευή αποτελείται από χαλύβδινες κοιλοδοκούς και αποτελεί μία εγκατάσταση δημοσίου χώρου η οποία ουσιαστικά δανίζεται από το σχήμα της πτέρυγας των προπυλαίων ούτως ώστε να καταλήξει στον όγκο - μέτωπο που δημιουργείται, σκαρφαλώνοντας πάνω του και αφομώνοντας το σχήμα του. Στόχος είναι να συνενωθεί το ιστορικό και αυστηρό μάρμαρο με το οργανικό - τη γη, και εν γένει τα Προπύλαια με το άλσος.

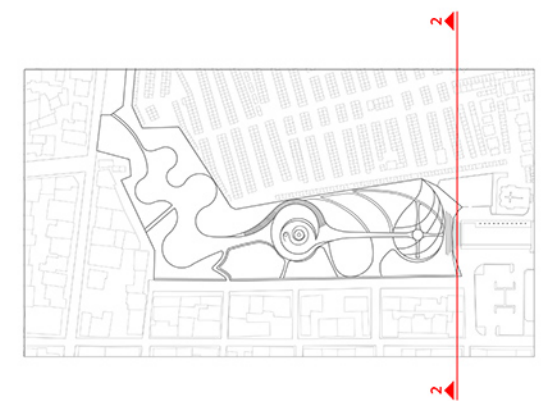
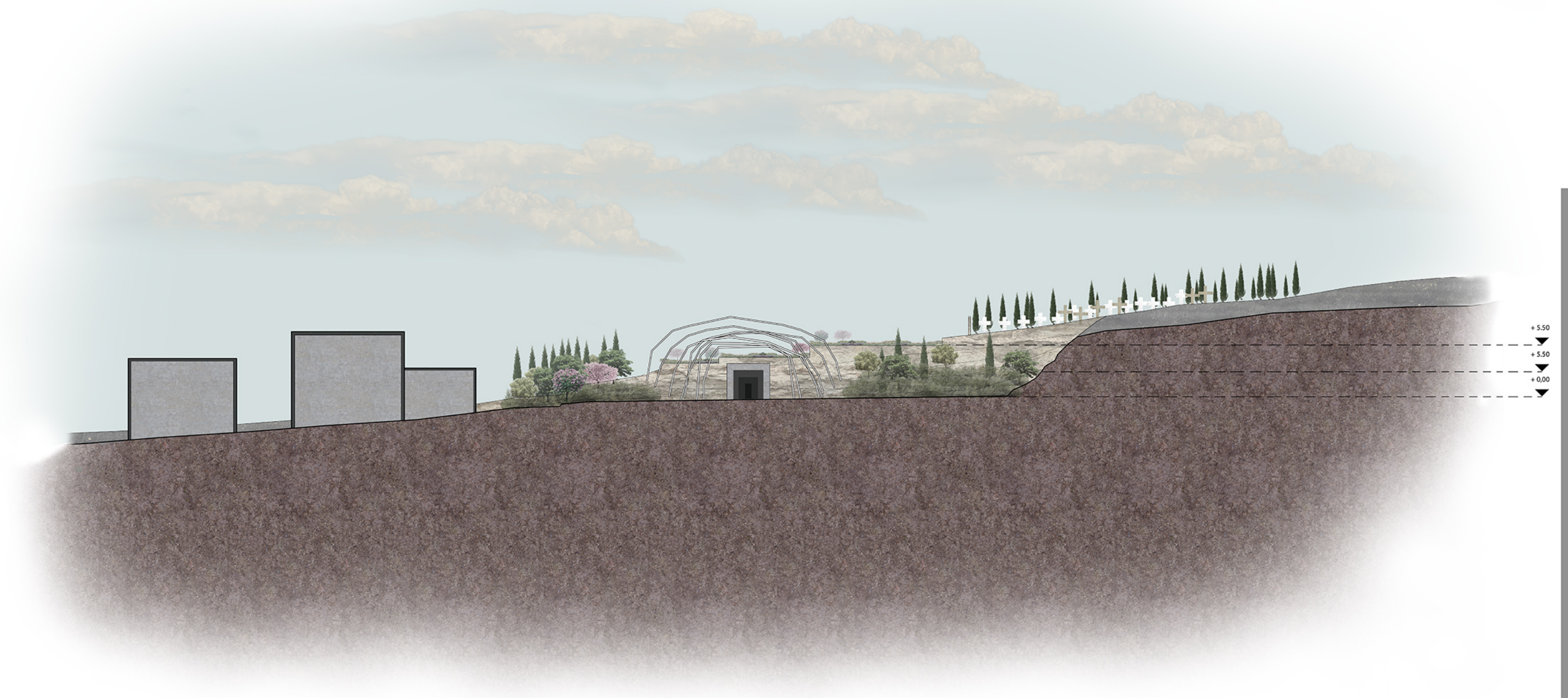
ΑΛΣΟΣ ΛΟΓΓΙΝΟΥ - ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

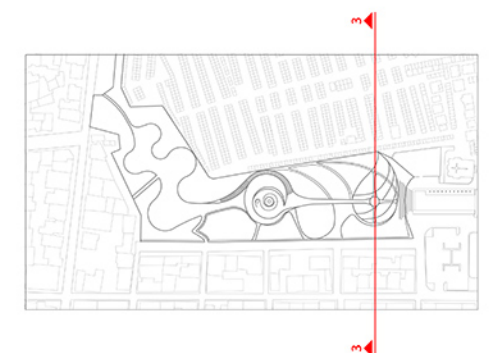

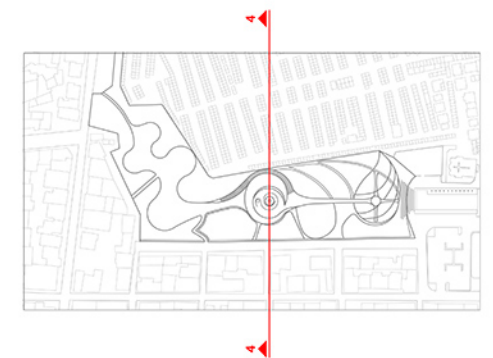
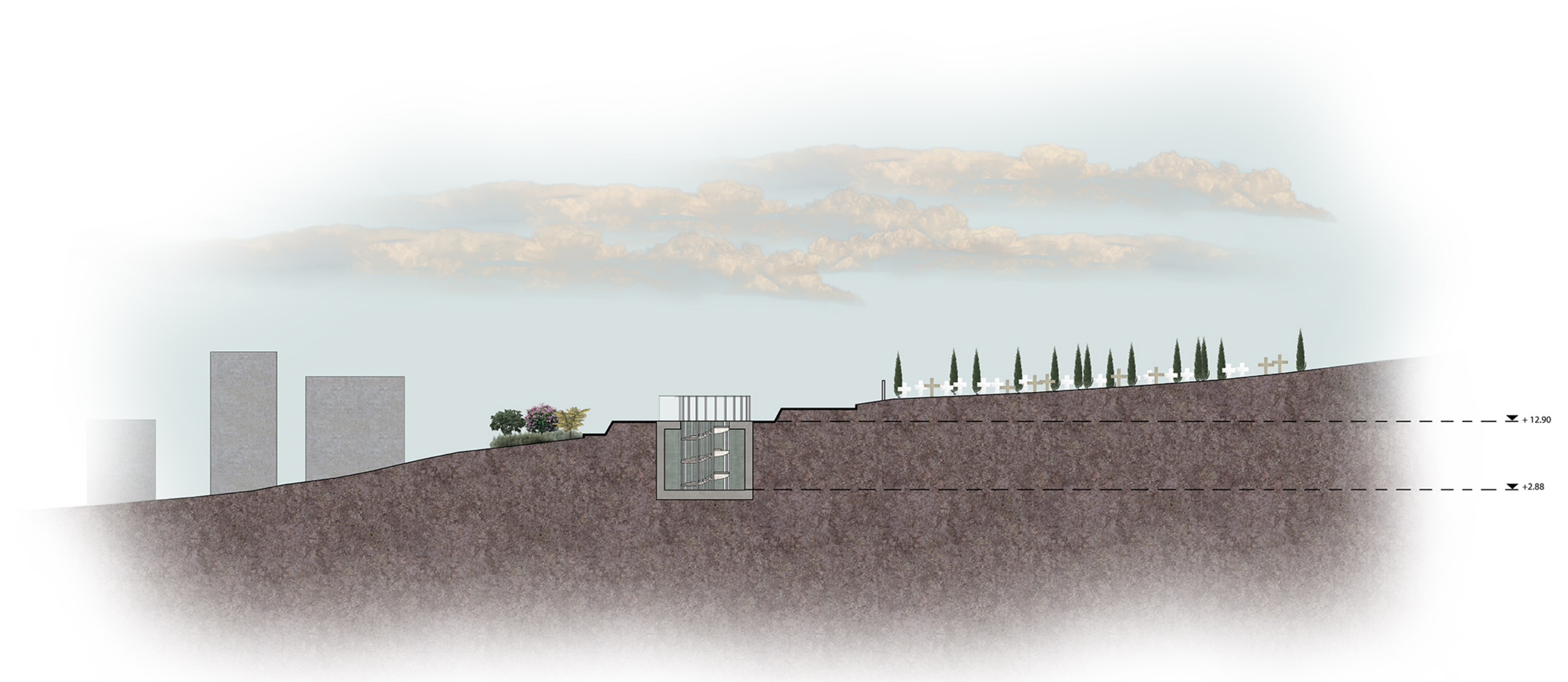

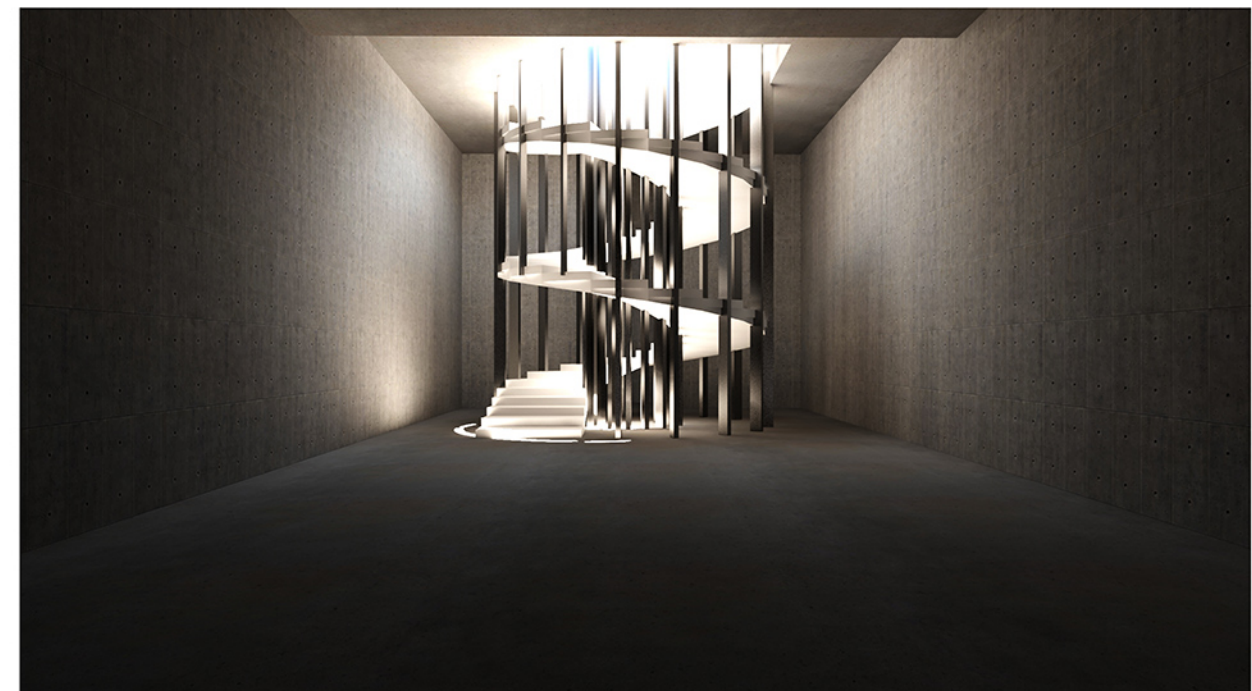
Στην τομή διακρίνουμε στον υπόσκαφο χώρο τους αγωγούς καθολικής ανάκλασης. Πρόκειται για μία τεχνολογία η οποία επιτρέπει στο φως να κατέβει πολλά μέτρα πιο χαμηλά από την επιφάνεια στην οποία προσιπτεί. Αυτό συμβαίνει, καθώς οι αγωγοί αυτοί στο εσωτερικό τους αποτελούνται από ανακλαστικό υλικό, κάτοπτρο δηλαδή, το οποίο αντανακλά το φως με γωνία 45 μοιρών και το διοχετεύει στο χώρο. Επιπλέον το σχήμα με το οποίο οι εγκαταστάσεις αυτές ξεπροβάλλουν στο χώρο, καθορίζει την πορεία τους φωτός. Στο συγκεκριμένο σχέδιο λήφθηκε ως παράδειγμα η προσιπτούσα του φωτός της μεσημβρινής στις 21 Ιουνίου.

Οι υλικότητες που επιλέχθηκαν για τον υπόσκαφο χώρο είναι σκυρόδεμα και μέταλλο. Στοχεύουν στη λιτότητα και τη καθαρότητα του χώρου και κατά συνέπεια του πνεύματος. Τα τοιχεία επενδύονται με πλάκες σκυροδέματος. Το δάπεδο αποτελείται από διαφορετικό τύπο σκυροδέματος. Η κυκλική σκάλα η οποία λειτουργεί ως το μοναδικό έκθεμα του χώρου, είναι φτιαγμένη από σκυρόδεμα και στηρίζεται σε φέροντα οργανισμό από μεταλλικά υποστηλώματα. Επιπλέον οι αγωγοί καθολικής ανάκλασης του φωτός οι οποίοι προβάλλουν στο χώρο, εξωτερικά είναι επενδυμένοι με μέταλλο ούτως ώστε να ενισχύσουν τα μεταλλικά στοιχεία του χώρου. Οι μικρές πηγές φωτός των φωταγωγών καθοδηγούν τον επισκέπτη, μέχρι να φτάσει στην κύρια πηγή φωτός, τη σκάλα.

